

Tatiana Hilberh
Svetlana Tarnavska
Nina Pavâci

2019

2

Eu cercetez lumea

Partea 2

Eu cercetez lumea

clasa 2

Partea 2

SEMNELE CONVENȚIONALE ALE CALENDARULUI NATURII

Nebulozitate

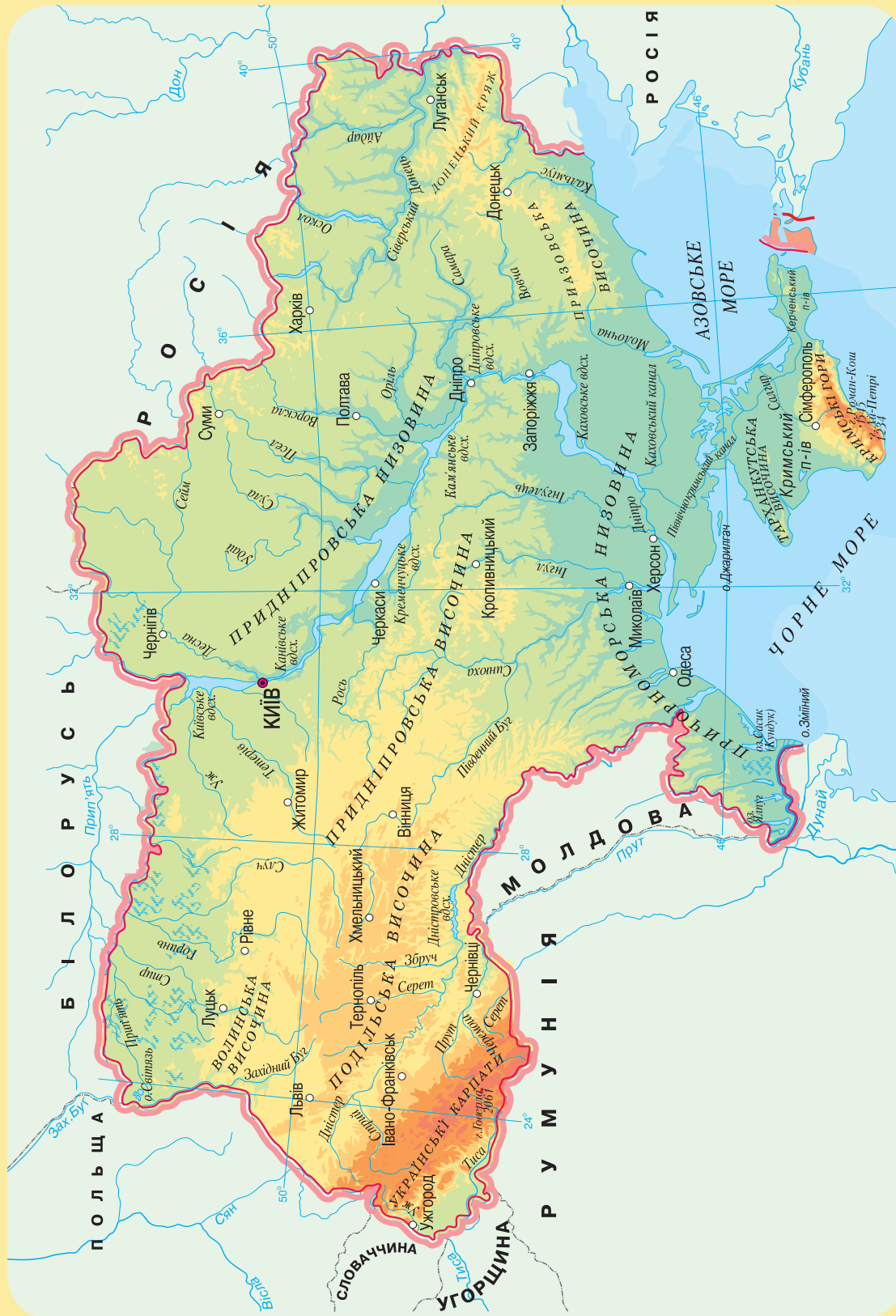
- Cer senin
- Cer variabil
- Cer posomorât
- Cer înnorat

Precipitații

- Ploaie
- Ninsoare
- Grindină
- Lapoviță și ninsoare
- Furtună
- Ceață
- Chiciură
- Rouă
- Polei
- Ghețuș
- Viscol

Vânt

- Vântul de nord
- Vântul de sud
- Vânt de vest
- Vânt de est
- Acalmie

DETERMINĂM DIRECȚIA VÂNTULUI

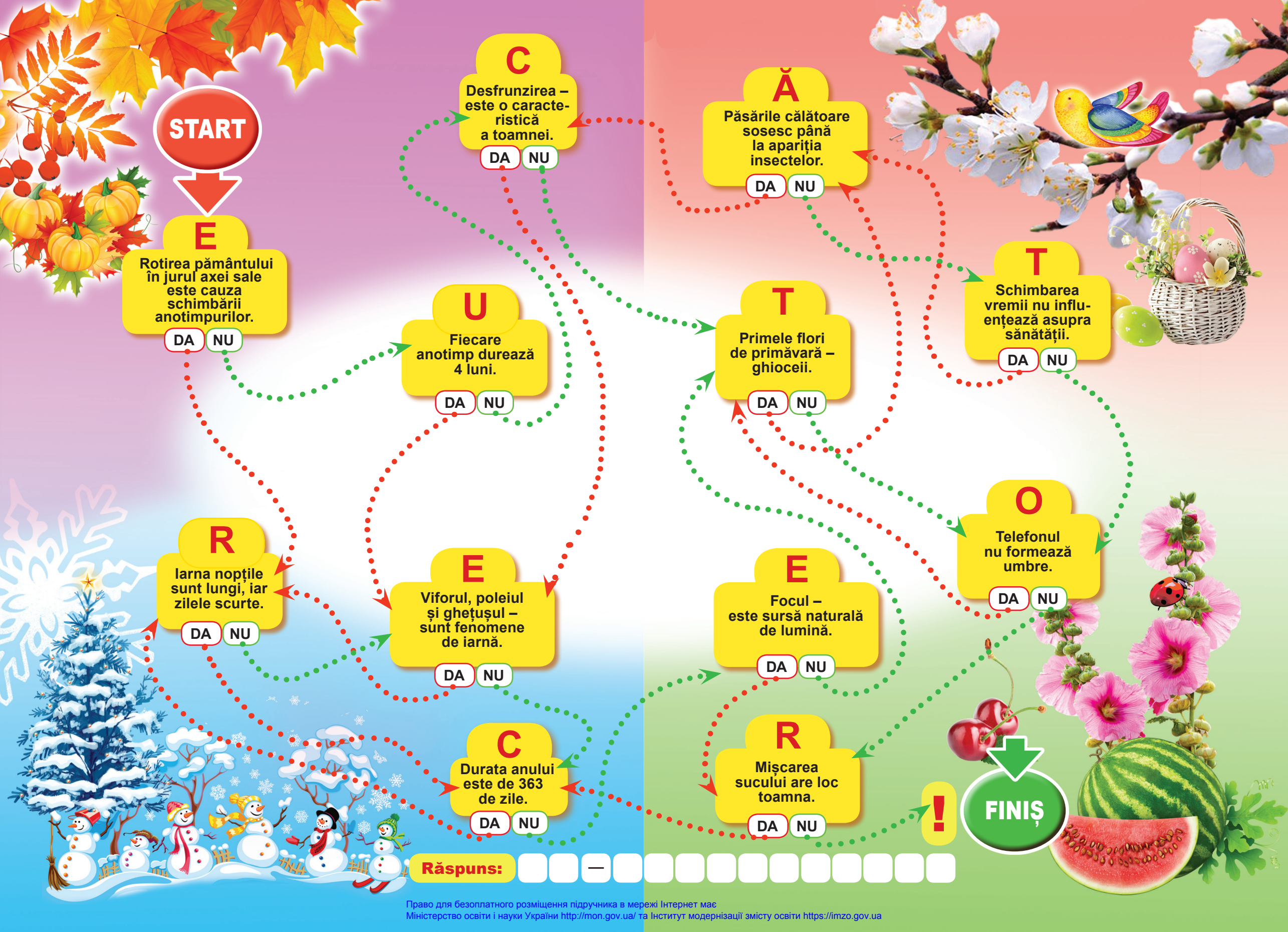
ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика *Михайла Вербицького*
Слова *Павла Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

START

E

Rotirea pământului în jurul axei sale este cauza schimbării anotimpurilor.

DA NU

C

Desfrunzirea – este o caracteristică a toamnei.

DA NU

U

Fiecare anotimp durează 4 luni.

DA NU

R

Iarna nopțile sunt lungi, iar zilele scurte.

DA NU

E

Viforul, poleiul și ghețușul – sunt fenomene de iarnă.

DA NU

C

Durata anului este de 363 de zile.

DA NU

Ă

Păsările călătoare sosesc până la apariția insectelor.

DA NU

T

Primele flori de primăvară – ghiociei.

DA NU

T

Schimbarea vremii nu influențează asupra sănătății.

DA NU

O

Telefonul nu formează umbre.

DA NU

E

Focul – este sursă naturală de lumină.

DA NU

R

Mișcarea sucului are loc toamna.

DA NU

FINIȘ

Răspuns:

Tatiana Hilberh
Svetlana Tarnavska
Nina Pavâci

Eu cercetez lumea

Manual pentru clasa a 2-a a instituțiilor de învățământ
general cu limba română de predare (în 2 părți)

Partea 2

*Recomandat de Ministerul Învățământului
și Științei al Ucrainei*

Львів
Видавництво «Світ»
2019

УДК 57.081.1(075.2)

Я11

Перекладено за виданням:

Гільберг Т.Г. Я досліджую світ : підруч. для 2-го кл. закл. заг. серед. осв. (у 2-х ч.) : ч. 2 / Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Ніна Павич. — Київ : Генеза, 2019

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2019 № 407)

Видано за державні кошти. Продаж заборонено

Corespunde programei pentru cl.1–2
a instituțiilor de învățământ general
după redactarea *O. Ia. Savcenko*

Гільберг Т.Г.

Я11 Я досліджую світ : підруч. для 2 кл. з навч. румунською мовою закл. заг. серед. осв. (у 2-х ч.) : ч. 2 / Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Ніна Павич ; пер. О. Г. Кирчу. — Львів : Світ, 2019. — 144 с. : іл.

ISBN 978-966-914-199-6

ISBN 978-966-914-201-6 (Ч.2)

УДК 57.081.1(075.2)

ISBN 978-966-914-199-6

ISBN 978-966-914-201-6 (Ч.2) (рум.)

ISBN 978-966-11-0962-8

ISBN 978-966-11-0963-5 (Ч.2) (укр.)

© Гільберг Тетяна, Тарнавська Світлана, Павич Ніна, 2019

© Видавництво «Генеза»,
оригінал-макет, 2019

© Кирчу О. Г., переклад
румунською мовою, 2019

CAPITOLUL 2 NATURA IARNA (continuare)

CUM SE FORMEAZĂ GHEAȚA PE REZERVOARELE DE APĂ

Unde ați văzut gheața în afară de rezervoarele de apă înghețată? Priviți imaginea. Povestiți ce știți despre gheață.

Zăpada umedă cade pe suprafața apei, dar nu se topește, ci se formează un moloșag. Deasupra se mai așterne zăpadă, apa începe să se întărească și să înghețe. Din moloșagul de zăpadă, apă și gheață, se formează bucăți de gheață, care se unesc și se formează sloiurile de gheață.

Temperatura, la care apa se transformă în gheață este de 0 °C.

Din observațiile proprii numiți particularitățile apei.

Gheața nu are culoare, este transparentă. Când este mai multă gheață la grămadă, are o culoare albastruie.

Dacă gheața este lovită sau cade, se strică. Deci, gheața este **fragilă**.

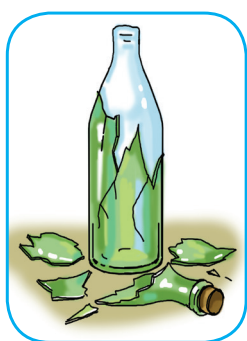

Împreună cu cei maturi efectuați cercetarea. Conform concluziei, numiți încă o particularitate a gheții.

Aveți nevoie de: o sticlă cu plută, apă.

1. Turnați apă în sticlă și acoperiți-o cu pluta.
2. Scoateți sticla la ger și lăsați-o peste noapte.

Ce ați observat dimineța?

Concluzie

Când apa se transformă în gheață ea **se dilată**, din această cauză sticla s-a stricat.

Cercetați, ce este mai ușor – apa sau gheața. Faceți concluzie.

Aveți nevoie de: o sticlă cu apă, o bucățiță de gheață.

Puneți bucățița de gheață în sticla cu apă. Ce ați observat? De ce gheața se topește?

Concluzie

Gheața este mai ușoară ca apa.

Dacă gheața ar fi mai grea ca apa, s-ar lăsa la fund. Atunci și apa în rezervoare iarna ar îngheța până la fund. Toate vietățile din ele ar muri. Sub gheață, chiar și când sunt cele mai mari geruri, este apă.

Ați patinat iarna? Povestiți unde. Presupuneți, ce s-ar putea întâmpla în timpul când patinați pe o apă înghețată. Faceți concluzie, unde se poate face patinaj în siguranță.

Gândiți-vă, de ce apar țurțuri. De ce sunt periculoși? Cum să evităm traumele?

De ce iarna trebuie să luăm în considerație avertizările? Pregătiți în grup o placardă cu o avertizare și plasați-o la locul corespunzător.

**ATENȚIE!
GHEȚUȘ!**

**Atenție!
Cad țurțuri!**

În același timp, în natură putem observa **ghețușul** și **chiciura**. Aceste fenomene sunt precipitații, numai că ghețușul sau poleiul este pe drum, iar chiciura — pe copaci.

Mic dicționar

Poleiul sau ghețușul — este un strat transparent de gheață, care se formează de la picăturile de ploaie înghețate pe suprafața pământului.

Chiciura — stratul de gheață de pe suprafața pământului, de pe copaci, format în urma înghețării umezelii (ploi mărunte, zăpezii, ceții).

Ghețuș sau polei — ожеледиця; **chiciura** — ожеледь.

Care informație despre particularitățile apei a fost nouă pentru voi? Cu ce este de folos? Ce ați aflat interesant?

Cum să verificăm veridicitatea factelor? Comentați metodele de verificare (la alegere).

Cercetez la școală

Meditez

Cercetez, observ

Caut în cărți.
Enciclopedii

Întreb pe cei
maturi

Caut
în Internet

Jocul «Da sau nu?». Afirmăți sau negați propozițiile.

1. După vară vine iarna.
2. Nu este periculos să patinăm pe un iaz înghețat.
3. Gheața — este apă.
4. Dacă iarna este multă zăpadă — atunci primăvara va fi multă apă.

Confecționați o jucărie de Anul Nou «Patinele», după model sau fantezie proprie.

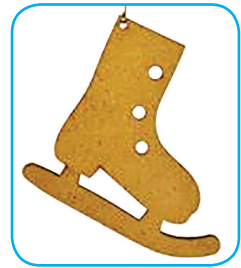
Aveți nevoie de: o foaie de carton, hârtie albă sau șervețele cu desen, creion simplu, model de patine, foarfece, clei PVA, materiale pentru înfrumusețare (la alegere).

Efectuați succesiv:

1. Tăiați din carton patinele.
2. Puneți clei pe carton și încleiați șervețelul.
3. Tăiați șervețelul, care este în plus.
4. Faceți găuri și introduceți firul de ață.
5. Înfrumusețați jucăria.

Gândiți-vă.

- Unde putem pune această jucărie?
- Când putem patina?
- Care sunt tipurile de sport, în care se folosesc patinele?
- Ce trăsături de caracter sunt specifice patinatorilor?

Concluzie

Gheața — este apă în stare solidă. Ea nu are culoare, este transparentă și fragilă. Când apa îngheață se dilată și se transformă în gheață. Gheața este mai ușoară ca apa, de aceea nu se scufundă. Iarna este periculos pe rezervoarele înghețate.

Știați că...

Datorită gheții, oamenii au inventat frigiderul. În vechime gheața era folosită pentru păstrarea produselor alimentare. Gheața era tăiată din rezervoare și era păstrată în încăperi speciale. Mai târziu a fost înlocuită cu cutii. Iar acum sunt frigiderele.

CINE ESTE CONSUMATORUL

Cine produce mărfurile? Unde le puteți cumpăra?
Cine vă vinde mărfurile? Cine sunt consumatorii?

Mic dicționar

Consumator — persoana, care cumpără produse (alimentare, industriale) sau plătește unele servicii (de exemplu la frezărie, în transport).

Consumator — *споживач*; *termen de valabilitate* — *термін придатності*.

Consumatorii pot căuta și afla informația importantă și necesară despre produs pe ambalaj sau pe etichetă.

Ce informație este pe cutia produsului?

Componenta produsului
Condițiile de păstrare
Termen de valabilitate
Semnul de reutilizare a cutiei
Volumul cutiei

Care, dintre aceste produse au un termen de valabilitate scurt? Dar care au un termen mai îndelungat?

De ce este important, ca ambalajul produsului să fie întreg? Pentru ce este indicat termenul de valabilitate? Explicați.

Producătorii de mărfuri și servicii atrag atenția consumatorilor cu ajutorul **publicității**.

Mic dicționar

Publicitatea — metodă de răspândire a informației despre produs sau serviciu, care trebuie vândute.

Publicitate — *реклама*.

Potrivii pentru fiecare grupă produsul corespunzător. Explicați alegerea.

dăunătoare

publicitate

folositoare

studioul de dans

medicamente

cipsuri, pesmeți

țigări

alcool

cărți pentru copii

odihnă în sânul naturii

Cum se răspândește publicitatea? Alcătuiți o publicitate pentru un produs sau pentru școala voastră (la alegere).

Televizorul
Radioul
Ziarul
Revista
Internetul
Strada

LOCUL

FORMA

Pancartă (baner)
Poster (placardă)
Afișă
Tablou electronic
Panou (billboard)
Flayer

Mic dicționar

- Baner* — pancartă publicitară.
- Flayer* — o afișă de hârtie, nu prea mare.
- Billboard* — panou publicitar (pe stradă, în lungul drumului).

Ce diferență este între etichetă și ambalaj?

Mic dicționar

- Ambalaj* — obiectul, în care se află produsul și care îl protejează.
- Etichetă* — semn grafic sau text de pe ambalajul produsului.
- Ambalaj* — упаковка; *etichetă* — емукетка.

Ambalajul și eticheta pot conține informații despre denumirea produsului, producător, data fabricării, termenul de valabilitate, condițiile de păstrare, etc.

Discutați în perechi, dacă ați cumpărat ceva singuri. Ce anume?

Modelați cumpărăturile de la piață sau magazin. Înscenați situația, când ați văzut că ați cumpărat un produs expirat.

După folosirea produselor rămâne mult gunoi. Din coșurile de gunoi el ajunge la gunoiște sau la fabricile de prelucrare a deșeurilor.

Discutați în grupuri ce nimește de obicei în coșul de gunoi la voi acasă. Dar ce — la școală? De ce pentru a ocroti mediul înconjurător este important să sortăm gunoiul. Se folosește oare familia voastră de containere pentru gunoiul sortat?

Ce din această listă se descompune mai iute? Ce se află mai mult la depozitele de deșeuri.

Termenul de descompunere a deșeurilor

Confecționați un om de zăpadă după model sau fantazie proprie.

Aveți nevoie de: rulou de la șervețelele din hârtie, creion simplu, cariocă neagră, hârtie de culoare neagră sau portocalie, ochișori decorativi, crenguțe uscate, scotch dublu, foarfece și clei PVA.

Efectuați succesiv:

1. Pregătiți ruloul de la șervețelele din hârtie — aceasta va fi baza omului de zăpadă.
2. Din hârtia de culoare neagră tăiați trei cerculețe și încliați-le pe baza omului de zăpadă pe partea din față.
3. Din hârtia de culoare portocalie faceți nasul omului de zăpadă.
4. Încliați nasul și ochișorii decorativi pe baza omului de zăpadă.
5. Pregătiți crenguțele — ele vor fi mâinile și moțul omului de zăpadă.
6. Lipiți-le cu scotch dublu pe partea din spate a omului de zăpadă.
7. Desenați omului de zăpadă sprâncenele și gura.

Concluzie

Pe ambalaje și etichete este indicată o informație importantă despre produs. Publicitatea – cea mai eficientă modalitate de a influența asupra cumpărătorilor. Ea poate fi folositoare și dăunătoare. Deșeurile (gunoiul) se pot modifica. Este foarte important să folosim cu economie bogățiile naturale.

Știați că....

Reutilizarea materialului unei cutii va ajuta să economisim energie care va fi de ajuns pentru ca să lucreze televizorul timp de trei ore.

CUM SE SIMT PLANTELE IARNA

Amintiți-vă cum s-au pregătit toamna plantele de iarnă. Ce schimbări au avut loc în viața lor?

Ați urmărit voi oare plantele iarna? Ce ați observat?

Fiecare anotimp schimbă viața plantelor. Copacii și tufișurile se află într-o liniște adâncă. Aproape la toți iarna le-a căzut frunzele. Dar pe crenguțele lor au rămas **mugurii**.

Pe dinafară mugurii sunt acoperiți cu cojițe întunecate. În mijloc mugurii au frunzulițe mărunte verzi. La sfârșitul lunii ianuarie pe salcie mugurii se fac mai mari, dau coaja jos și se acoperă cu puf. Pe parcursul iernii mugurii cresc și pe alți copaci și tufișuri.

Cât de grea n-ar fi iarna, creșterea plantelor nu se oprește, ci **încetinește**.

Care dintre copaci are cea mai groasă tulpină, dacă stejarul este mai gros decât teiul, iar teiul mai gros decât mesteacănul? Care sunt semnele după care îi cunoaștem în natură?

Mic dicționar

Muguri – брунькі; *mesteacăn* – береза.

Care copaci nu se scutură iarna?

Frunzele copacilor coniferi — sunt ace acope-rite cu o peliculă groasă, care menține umiditatea. Acele evaporă umezeală mult mai puțin decât frunzele mari ale arborilor foioși și tufișurilor. De aceea copacii coniferi nu se usucă iarna..

Presupuneți, ce s-ar întâmpla dacă arborii foioși nu și-ar scutura frunzele iarna.

Cum întâlnesc iarna plantele erbacee? Care parte din ele moare?

Oare la toate plantele erbacee moare partea de la suprafață? În ograda școlii sau acasă înlăturați cu lopata zăpada și aflați care plante și-au ascuns sub zăpadă crenguțele și frunzele verzi. De ce sub zăpadă ele rămân verzi?

Unele plante rămân verzi sub zăpadă toată iarna. Căpșunele, iarba neagră, merișorul cresc și iarna. Sub stratul de zăpadă și sub frunzele uscate se ivesc butonii florilor la ghiociei, brândușe, care odată cu primele raze de soare se desfac.

Merișor

Viața plantelor iarna o menține pătura de zăpadă. Temperatura aerului sub zăpadă iarna este cu 15–20 °C mai înaltă decât afară.

Mic dicționar

- Buton* — începutul florii, al frunzei sau al mugurului.
- Buton* — пуп'янок.

Confecționați aplicația «Copaci înzăpeziți» după model sau fantezie proprie.

Aveți nevoie de: o foaie de hârtie de culoare albastră și bej, creion simplu, bucăți de macrama (dantelă, tifon), clei PVA, foarfece, vată, paiete.

Efectuați succesiv:

1. Din bucăți de material tăiați triunghiurile.
2. Pe foaia de hârtie însemnați locurile unde vor fi încheiați copacii.
3. Din hârtia de culoare bej tăiați tulpinile copacilor și încheiați-le pe bază.
4. Încheiați triunghiurile din material pe tulpini.
5. Înfrumusețați aplicația cu paiete. Încheiați vata.

Concluzie

Iarna plantele erbacee sunt apărate de îngheț de stratul de zăpadă. Creșterea lor încetinează. Copacii coniferi iernează cu frunzele verzi — ace.

Știați că...

Se întâlnesc plante care înfloresc și în condiții nefavorabile, precum sunt înghețurile și ninsorile. De exemplu, simbolul Crăciunului — trandafirul de Crăciun.

CUM IERNEAZĂ INSECTELE ȘI PEȘTII

Amintiți-vă cum s-au pregătit insectele de iarnă.

Iarna — o perioadă aspră pentru toate animalele. Ger, vânt... Animalelor le vine foarte greu să-și găsească hrană sub stratul gros de zăpadă, iar animalele mici abia se mișcă. Însă ingenioșii locuitori ai pădurii s-au adaptat pentru iarnă fiecare în felul său.

Unde ierneză fluturele roșu, fluturele lămâie, fluturele alb al verzei, buburuza? Ați văzut între gemuri muște încremenite?

Insectele deseori ierneză în fisuri, în scorburi, subsoluri, pivnițe. Pupa fluturului nocturn ierneză în sol.

Gărgărița care toată vara s-a hrănit cu suc din plante, moare. Rămân să ierneze ouălele ei, care sunt lipite de cren-guțe. Ele nu mor chiar și când afară este ger.

Pupa gărgăriței

Amintiți-vă ce se întâmplă cu familia viespilor toamna.

La fel ca și viespile, un an trăiește și familia bondarilor. Iarna în mușchi, paie și sol ierneză femelele tinere — viitoarele gospodine ale unei familii mari.

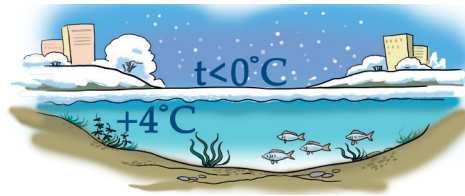
Cum trăiesc iarna peștii?

În împărăția subacvatică iarna este liniște. Peștii trăiesc aproape de fundul apei, unde temperatura întotdeauna se menține 4 °C.

Amintiți-vă la ce temperatură îngheață apa. După desen numiți temperatura apei sub gheață.

GHEAȚA

Ce pericol prezintă pentru pești rezervoarele cu apă iarna?

Somnii, crapii îmbracă «un cojoc» gros cu flegmă și se lasă la fundul apei. Linii se afundă în nămol și acolo iernează, iar carasul poate ierna chiar și când rezervorul cu apă este înghețat.

Crapii în timpul iernii

Cel mai activ iarna este peștele mihalț. El se ridică la suprafața râului și depune icre în nisip.

Mihalțul când depune icre

Iarna un pericol pentru pești este că ei se pot înăduși, deoarece suprafața rezervorului se acoperă cu gheață și nu poate trece aerul.

Cum îi putem ajuta pe pești să nu se înădușe?

Salvând peștii de la moarte, în gheață se fac găuri și în ele se pun trestii din stuf, paie ca prin tulpina lor, aerul să pătrundă în apă.

Mic dicționar

Moarte — замор.

Concluzie

Insectele iernează de acum mature, în formă de pupă, ouă, omizi. Asupra vieții peștilor influențează temperatura apei. Adaptarea insectelor, peștilor pentru iarnă — aceste sunt exemple de fenomene de iarnă în natura vie.

Știați că...

Iarna femele din familia afidelor nu mor. Ele iernează în furnicar. Toamna ele sunt aduse aici de către furnici, care vara le mănâncă.

CUM IERNEAZĂ PĂȘĂRILE ȘI ANIMALELE

Amintiți-vă, care păsări se numesc sedentare. Unde trăiesc iarna păsările sedentare?

Unele păsări sedentare — coțofenele, stăncuțele, ciorile — pot mânca hrană diferită. Ele zboară aproape de casele oamenilor, deoarece găsesc hrană în curte și în coșurile de gunoi. Dorm în locurile unde nu bate vântul, sub acoperișurile caselor, pe copaci.

Care păsări vin la noi să ierneze?

Scatiu

Mătăsar

Botgros

De la Nord vin la noi să ierneze scatiile. Păsările zboară în stoluri, se așează pe copaci.

Mic dicționar

Sedentare — осілі.

De la Nord, din pădurile de molid vin la noi mătăsarii. Fiecare mătăsar mănâncă pe zi mai multe fructe de pădure decât cântărește el singur. Dar aduce și mult folos. Semințele fructelor nu sunt digerate în stomacul mătăsarului, de aceea el le seamănă prin păduri și livezi.

Odată cu prima zăpadă în ținuturile noastre apar botgroșii. Lor le place coacăza. Dar mănâncă numai semințele, iar boabele le aruncă. Dacă veți găsi sub copaci boabe ciugulite — acestea sunt urmele botgroșilor.

Descifrați denumirile păsărilor. Care din ele vin la noi numai ca să ierneze?

Priviți imaginea. Descrieți păsările după planul dat.

1. Cum se numesc aceste păsări?
2. Cum arată ele?
3. De ce iarna ele nu zboară în țările calde?
4. Cu ce se hrănesc aceste păsări?
5. Ce eveniment important are loc în viața lor iarna?

Forfecuța scoate puii iarna. Ea clocește 13 zile și încă 5 zile încălzește puișorii care au ieșit. Câte zile ea nu părăsește cuibul?

Care păsări iarna le putem întâlni în pădurile noastre? Cu ce se hrănesc ele?

Povestiți cu ce se pot hrăni aceste păsări iarna.

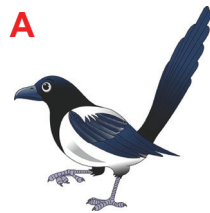

Jocul didactic «Cine mai mult?». Numiți păsările care pot fi văzute în pădure sau în parc iarna. Va birui acela care va numi mai multe.

Potriviți corespunderile. Explicați alegerea voastră.

Obiectul informativ

B
Coțofenele — sunt păsări înțelepte. Ele au capacitatea de a se cunoaște pe sine în oglindă.

- 1 în formă de text
- 2 în formă de desen
- 3 în formă de fotografie

Este oare corectă o astfel de afirmație? Explicați.

Coțofenele, stăncuțele, ciorile rămân să ierneze, pentru că ele nu au putere să zboare.

Verificați semnele.

- Botgroșii sosesc în decembrie — când iarna e geroasă.
- Vrabiele se ascund în locuri confortabile — când e ger și ninsoare.

Alcătuți planul — ajutor pentru păsări, care vin în curtea școlii sau în grădină. Povestiți despre proiectul, care l-ați realizat «**În ajutorul păsărilor**». Împărtiți între voi obligațiile:

- cine pregătește semințe;
- cine va lua parte la confecționarea căsuțelor pentru păsări;
- cine va agăța căsuțele și va presăra semințe.

Ați urmărit animalele iarna în pădure sau parc? Povestiți în perechi despre ceea ce ați văzut.

Amintiți-vă, care animale se pregătesc pentru iarnă. Cum iernează animalele?

Iarna, se pare, că viața în pădure, pe stradă a înmărmurit, dar nu este așa. Sub zăpadă și în stratul ei gros mișună șoarecii, chițoranii. Ei aleargă și pe suprafața ei, lăsând un șirag de urme.

Iepurele toată ziua dormitează în găuri, săpate în zăpadă. Înainte de apusul soarelui iese în căutarea hranei.

Cu ce se hrănesc iepurii iarna?

Iepurii rod coaja copacilor tineri și a tufarilor, găsesc căpițe de fân, buruieni uscate. Pot veni în livezi, ca să roadă coaja copacilor fructiferi.

Ați avut posibilitatea să urmăriți o veveriță în timpul iernii? Prin ce se deosebește purtarea ei iarna de cea de vară?

Veverița, lasă în urma ei rămășițe de conuri de brad sau molid, din care ia semințele. Vine la scorbura ei să-

rind de pe un copac pe altul, pentru ca să nu lase urme pe zăpadă și să fie urmărită.

Care animăluț este mai mare în realitate? De ce în imagine veverița este mai mare?

Ce mod de viață duce vulpea? Povestiți ce ați aflat despre vulpe prima oară.

Vulpea iarna trăiește singură. Blana ei, în această perioadă, este deasă și pufoasă. De aceea ea doarme pe zăpadă. Vizuina vulpii — este o gaură nu prea mare. Când este vreme rea, ea se ascunde în ea. Deseori urmele vulpilor pot fi văzute lângă grămezile de paie, unde iernează șoarecii. Vânează vulpea și iepuri, și păsărele. Uneori vine și la găini.

Povestiți, ce știți despre iernarea urșilor.

Spre sfârșitul iernii ursoaica naște ursuleți micuți orbi. Ursoaica îi hrănește cu lapte. Iar când încălzește soarele de primăvară, îi scoate afară din bârlog.

Mic dicționar

- iernare* — a ierna.
- iernare* — зимівля.

Dacă în localitatea voastră aveți gospodărie silvică, explicați, cum îi puteți ajuta pe maturi să îngrijească animalele iarna.

După desen alcătuiți lanțul trofic iarna în pădure.

Din diferite surse pregătiți informații despre viața căprioarei, a porcului sălbatic sau a altor animale iarna (la alegere). Ce folos veți avea din această informație?

Concluzie

Iarna viața păsărilor depinde de aceea, dacă vor găsi hrană sau nu. Fiecare din noi poate ajuta păsările, atunci când nu pot găsi hrană. Animalele de asemenea trăiesc mai greu iarna. În iernile grele animalele au nevoie de ajutorul oamenilor.

Știați că...

Iarna, ca să nu devină prada vreunui animal răpitor, iepurele devine șiret. El lasă urme false, care nu fiecare vulpe sau lup le poate descurca.

CE FEL DE NECESITĂȚI EXISTĂ

Găsiți în textul poeziei răspuns la întrebarea titlului.

DRAGĂ VEVERIȚĂ, UNDE LOCUIEȘTI?

— Dragă veveriță, unde locuiești?

— Dragă veveriță, și ce ronțăiești?

— În verdea pădure deasă,
Iar scorbura-mi este casă.

Ronțai conuri și alune

Și ciuperci, că-s foarte bune.

— Când e ger mare afară,
Nu îngheți de frig, tu oare?

— Am o casă cu confort

Și blana-i ca un cojoc,

Și nu mă-nspăimântă defel

Zilele cu vânt și ger.

Galina Demcenko

Pentru ce are nevoie veverița de căsuță? De ce se ascunde în ea? Numiți «căsuțele» altor animale. Pentru ce are nevoie omul de casă?

Ce pericole amenință animalele?

Deci, **necesitatea** animalelor și a oamenilor este casa și protecția.

Mic dicționar

Necesitate — a avea nevoie de ceva, dorința de a avea ceva.

Necesitate — *потреба*.

Ce poate fi un pericol pentru copii? Descrieți și completați cu exemple proprii.

Alegeți desenele și discutați în grup, fără ce nu poate trăi omul. Ce a rămas în afara atenției voastre?

Necesitatea de hrană, de locuință, de haine este cea mai importantă. Într-adevăr fără ele omul nu poate trăi, de aceea se străuie să le aibă în primul rând. Celelalte necesități nu sunt atât de importante.

Au oare animalele necesități mai puțin importante? Argumentați-vă ideea.

Toate ființele vii nu pot trăi fără prieteni. Conversația dintre prietenii adevărați aduce satisfacție și bucurie. Aceasta este o necesitate **socială**.

Mic dicționar

Necesitatea de comunicare se numește **socială**.

Socială — соціальне.

Bogdan, elev în clasa a doua, dorește să aibă toate lucrurile de pe desen. Ce lucruri poate avea? Explicați.

Discutați în grup, despre care necesități merge vorba în proverbe.

- Fericirea fără minte — este o traistă goală.
- Știința pentru om — este ca soarele pentru viață.
- Ceea ce știi și ceea ce poți — nu duci pe umere.

Cum să cheltuim banii cu folos? Oare întotdeauna oamenii pot face ceea ce doresc?

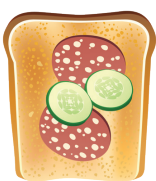

Pregătiți un **mini-proiect «Necesitățile mele»** și prezentați-l.

Împreună cu cei maturi pregătiți sandvișuri după model sau fantezie proprie.

Aveți nevoie de: pâine sau franzelă, unt, brânză, salam sau parizer, o roșie, un castravete, mărar și pătrunjel verde, cuțit, fundișor, șervețele, farfurie.

Povestiți:

- ce fel de sandvișuri iubește familia voastră;
- cine le pregătește, dacă luați parte la pregătirea lor;
- din ce produse se pot pregăti sandvișurile.

Concluzie

Necesitățile sunt toate dorințele noastre de a avea ceva. Dar și ceea ce dorim să facă cineva pentru noi. Necesitățile pot fi foarte importante și mai puțin importante.

Știați că...

Vacile au nevoie de comunicare. Cu cele mai bune prietene ele petrec mult timp.

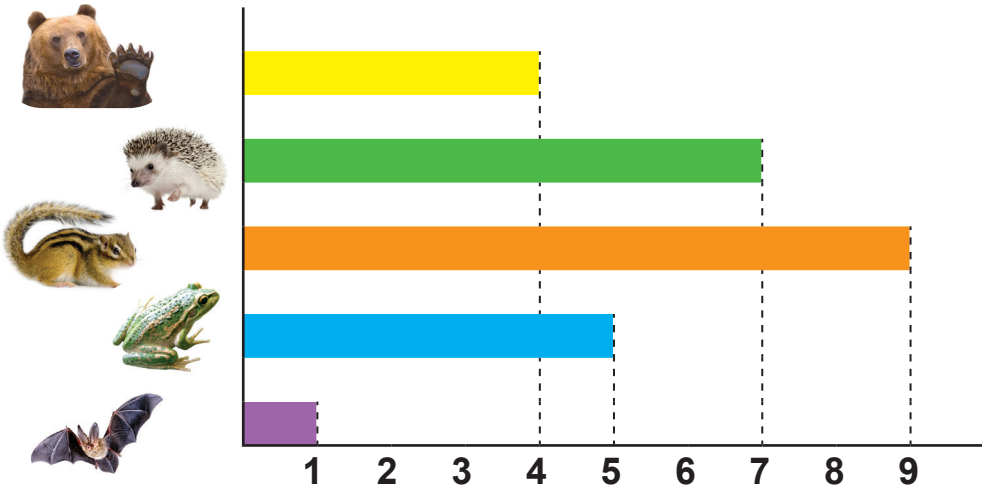
CARE ESTE BENEFICIUL CUNOȘTIȚELOR

Dați răspuns la întrebări, conform diagramei.

- Câte luni durează hibernarea animalelor?
- Care dintre aceste animale doarme mai mult? Cu cât?

Durata hibernării în luni

În timpul hibernării, temperatura corpurilor animalelor scade, încetinează răsuflarea. Astfel animalele trec prin perioada rece a anului, iar cel mai important — evită foamea.

Conversează între ele animalele? Se înțeleg oare păsările cu animalele? Discutați. Clarificați veridicitatea ideilor cu ajutorul surselor de informații.

Fiecare animal își are metoda sa de comunicare cu «neamurile» sale. Musca înțelege altă muscă, iar lupul — alt lup. Uneori o astfel de conversație nu pare a fi o discuție. Pentru că aceasta poate fi un fâlfâit de aripi, mișcări ale corpului, chiar și mișcarea cozii.

Maimuțele pentru a comunica folosesc vocea. Prin strigăte diferite ele previn pericolul, care se apropie, sau că sunt flămânde.

Peștii, în timpul vânatului, discută cu ajutorul veziculelor.

Chiar și liliecii au voce. Dar țipă atât de încet, că urechea omenească nu percepe aceste sunete.

Prin ce se deosebește limba omenească de «limba» animalelor? Sunt oare capabile animalele să inventeze «cuvinte» noi?

Oamenii au învățat câinii să execute comenzile. Chiar dacă câinii nu înțeleg cuvintele, ei îndeplinesc exact comanda.

Papagalii nu înțeleg sensul cuvintelor, dar unii din ei pot repeta diferite sunete.

Despre «limba» animalelor se oate afla din sursele suplimentare de informație.

Discutați în grup, pentru ce avem nevoie de informațiile despre «limba» animalelor.

Ce reguli trebuie să respectăm «conversând» cu animalele domestice? Este voie să mângâiem un câine străin, fără să ne cerem voie? De ce nu trebuie să luăm pisica cu noi în pat? Explicați.

Uneori se întâmplă, că animalele se pierd, iar stăpânii nu le pot găsi. Unii stăpâni iresponsabili nu-și caută animăluțele și ele rămân fără casă.

Pentru aceste animale sunt locuri speciale, unde sunt hrănite și îngrijite.

Care animal este agresiv? Care — este liniștit? De ce considerați astfel?

Pentru ca să nu fiți traumați de câini necunoscuți, **rețineți:**

- Câinele — este un animal periculos.
- Printre câinii vagabonzi sunt mulți bolnavi și sunt periculoși pentru om.
- Niciodată să nu strigați la câine sau să-l zădărați.
- Nu încercați să-l hrăniți din mână. Hrăniți-l de la distanță.
- Nu vă uitați atent în ochii câinelui.
- Niciodată să nu fugiți de câine sau să dați din mâini în fața lui.
- Dacă este necesar, chemați ajutor.

Aflați, dacă în satul sau orașul vostru este vreun adăpost pentru câini. Discutați în clasă, cu ce puteți ajuta aceste animale.

Discutați în grup, la ce folosesc cunoștințele despre câinii vagabonzi.

Mai întâi de a vă lua un animăluț de companie, trebuie să vă gândiți bine, dacă veți putea avea grijă de el pe parcursul a mai multor ani.

Jocul didactic «**Da sau nu?**».

- Înțeleg oare păsările limba oamenilor?
- În locurile publice câinele trebuie dus de lesă.
- După ce ați mângâiat animăluțul trebuie să vă spălați pe mâini.
- Animalele de companie trebuie îngrijite.
- Pisica poate fi zădărnă.
- Câinele poate fi dresat.
- Căței și pisicile mici pot fi hrănite cu bomboane.
- Un animăluț vagabond poate fi hrănit doar împreună cu maturii.

Mic dicționar

A dresa — a învăța animalul să îndeplinească unele acțiuni, a educa unele deprinderi.

A dresa — *дресувати*.

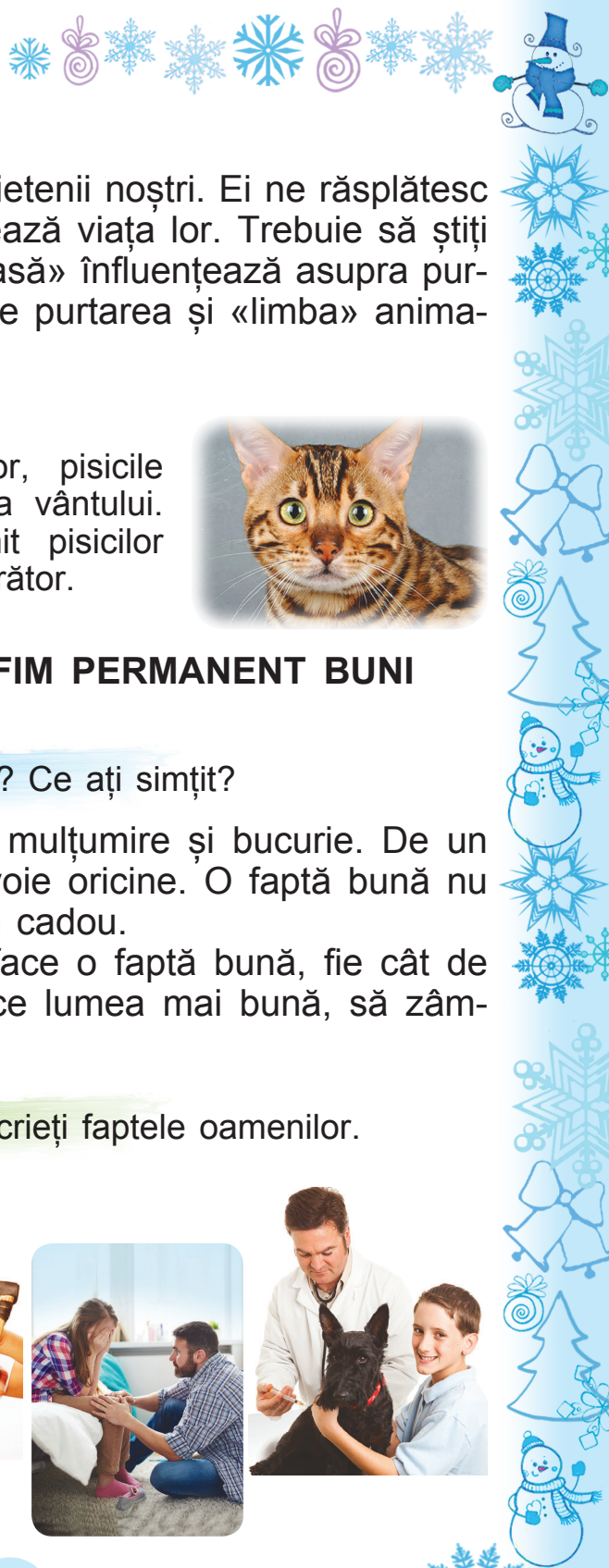
Continuați «visele» animăluțelor de companie. Alcătuiți un dialog și citiți-l pe roluri.

— Dacă aș fi un piscoiaș... Dar tu?

— Dacă aș fi un cățel... Dar tu?

Ajută oare animalele oamenilor? Dați exemple. Cum se ajută animalele reciproc? Când oamenii ajută animalele?

Concluzie

Animalele — sunt prietenii noștri. Ei ne răsplătesc prin fidelitate, ne încredințează viața lor. Trebuie să știi că viața animalelor «fără casă» influențează asupra purtării lor. Cunoștințele despre purtarea și «limba» animalelor ne vor feri de pericol.

Știați că...

Cu ajutorul mustăților, pisicile simt cea mai mică adiere a vântului. Mustățile (*vibrissae*) transmit pisicilor informația din mediul înconjurător.

TREBUIE OARE SĂ FIM PERMANENT BUNI

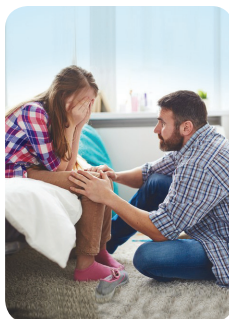
Ați făcut lucruri bune? Ce ați simțit?

Faptele bune aduc mulțumire și bucurie. De un cuvânt bun are nevoie oricine. O faptă bună nu înseamnă să oferi cuiva un cadou.

Fiecare din noi poate face o faptă bună, fie cât de mică. Faptele bune pot face lumea mai bună, să zâmbescă mai des.

Priviți desenul și descrieți faptele oamenilor.

Oamenii de pe planeta Pământ sunt diferiți. Diferă culoarea pielii, a părului, vârsta, genul și alte caracteristici individuale. Ei vorbesc în limbi diferite, se comportă în felul lor. Dar de la naștere toți oamenii au nevoie de atenție și bunătate.

Ce este bunătatea? Ce înseamnă să faci bine. Dați exemple de atitudine sensibilă și prietenoasă față de voi. Amintiți-vă ce fapte bune au făcut alții pentru voi.

Mic dicționar

Bunătatea — este atitudinea sensibilă și prietenoasă față de oameni și natură.
Bunătate — доброта.

Prietenii — sunt persoanele importante din viața fiecărui om. Cu ei voi vă împărtășiți tainele, petreceți mult timp, de la ei primiți sfaturi și sprijin.

Aveți în clasă prieteni? Cine dintre voi vrea să-și găsească un prieten sau o prietenă în clasă? Ce calități vă vor ajuta să-l aflați?

Continuați povestirea despre prietenul sau prietena voastră.

- Eu am un prieten sau o prietenă...
- Noi împreună...
- Împreună nouă ne este interesant...
- Când prietenul sau prietena s-a îmbolnăvit, eu...
- Eu îl ajut sau o ajut...

Continuați proverbul, folosind cuvintele de reper.

Prietenia este imposibilă fără...

Cuvinte de reper: bomboane, cadouri, fapte bune, discuție sinceră, încredere, înțelegere reciprocă.

De ce poezia este intitulată astfel. Memorați-o.

PRIETENI UNIȚI

Eu ostaș și tu ostaș,
Îl învingem pe vrăjmaș.
Așa cum cazacii voinici,
Vom birui, căci suntem amici.
Nici o frică nu avem
Cât prieteni buni suntem.

Iana Iakovenko

Care este secretul prieteniei? Ideile voastre coincid cu ale autorului?

TAINA

Ce să facem, ca bomboana mai dulce să pară?
Ce să facem, ca ziua să fie mai lungă până-n seară?
Să fim fericiți, bucuroși și încântați?
Nici o taină. Trebuie doar cu prietenul să le-mpartă.

Anatolii Kostetkii

Pregătiți un mini-proiect «Regulile prieteniei».

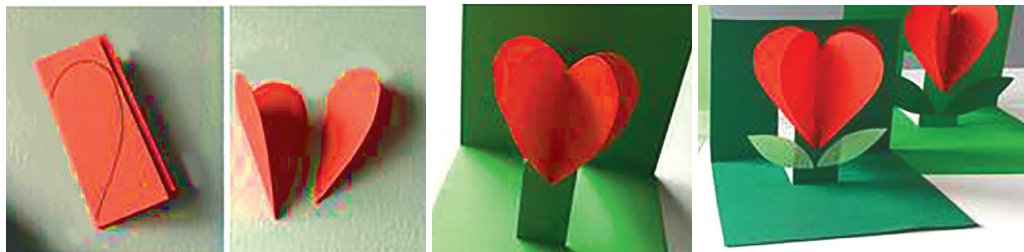

Pregătiți o scrisoare — surpriză unei persoane bune, după model sau fantezie proprie.

Aveți nevoie de: foi de hârtie de culoare verde și roșie, creion simplu, șablon de inimioară, foarfece și clei PVA.

Efectuați succesiv:

Oferiți scrisoarea-surpriză unei persoane bune. Spuneți-i cuvinte sincere.

Gândiți-vă.

- Poate oare fi numită fapta voastră – bună? De ce?
- De ce anume acestei persoane i-ați dăruit scrisoarea?

Concluzie

Noi trebuie să respectăm drepturile fiecărei persoane, indiferent de gen, culoarea pielii, naționalitate, vârstă și stare fizică. Găsiți-vă și vă susțineți prietenii. Ajutați-i pe cei mai slabi. Ocrotiți natura. Faceți fapte bune!

Știați că...

Învățații au constatat, că oamenii de la naștere sunt programați să facă fapte bune. Deci, noi toți venim în această lume «programați» să dăruim bunătate.

POATE OARE CALCULATORUL GÂNDI

Pentru ce au fost inventate calculatoarele?

Calculatoarele îi ajută pe oameni să gestioneze o cantitate mare de informații. Ele nu doar o păstrează, dar o pot prelucra și transmite la distanțe mari. Calculatoarele sunt folosite pentru diferite însărcinări.

Ce date trebuie să introducă în calculator casierul la magazin? Dar medicul, care consultă pacientul? Cu ce scop folosesc calculatorul arhitectorii, constructorii? Dar pictorii, designerii? Continuați șirul de profesii, care folosesc calculatorul.

Ce reguli trebuie respectate în timpul lucrului la calculator? Cum să pregătim locul de lucru?

Povestiți, după imagine, metodele de formare a unui document electronic. Ce dispozitive folosiți voi pentru aceasta?

Mic dicționar

Document electronic — date grafice, text, sonore sau numerice, care sunt păstrate în dispozitivul digital.
Document electronic — *електронний документ*.

Continuați propoziția folosind cuvintele de reper.

Informația poate fi...

Cuvinte de reper: primită, transmisă, păstrată, gustată, folosită, dăruită, prelucrată.

Cu cine nu sunteți de acord. Explicați de ce.

Să prelucreze și să folosească informația poate doar omul.

Să prelucreze și să păstreze informația poate doar calculatorul.

Potrivii cuvintele cheie cu imaginea.

- a simți
- a plânge
- a prelucra
- a reține
- a transmite
- a se bucura
- a compătimi

Poate oare calculatorul face greșeli? Dar omul? Care sunt deosebirile între greșelile calculatorului și ale omului? Modelați astfel de situații.

Presupuneți, ce se poate întâmpla, dacă încălcăm unele reguli, traversând pe partea carosabilă.

Oare este reușită ideea eroului lui Victor Nasypany.

IDEEA

Elevului profesorul îi zice:	— Grave vor fi mai puține!
— Scrii tot mai rău și mai rău.	O idee îi veni lui Mihai în minte.
Ai foarte multe greșeli grave În caietul tău.	Dacă literele toate Le voi scrie mai mărunte.

Deseori greșiți? Ce învățăm din greșeli? Uneori greșeala aduce folos.

Alegeți afirmația care vă corespunde. Explicați alegerea.

Nu mi-e frică de greșeli!

Îmi pot corecta greșelile!

Nu mi-e frică să recunosc greșeala!

Nu mă învinovățesc dacă fac o greșală!

Concluzie

Calculatorul satisface necesitățile omului de primire, transmitere și prelucrare a informației. Omul are dorința de a cunoaște, de a-și imagina, de a simți. Însă deseori poate greși. Greșelile ne ajută să obținem succesul.

Știați că...

Calculatorul deseori se strică din cauza stăpânului. Atunci când turnăm pe tastatură ceai, cafea sau alte băuturi.

Care sunt tainele naturii primăvara?

Care sunete sunt naturale și care artificiale?

De ce primele flori ale primăverii cer ajutor?

Care este boala automobilelor?

De ce este necesar să putem spune «Nu!»?

Cum să găsim calea spre visul nostru?

CAPITOLUL 3. NATURA PRIMĂVARA

CUM SĂ RECUNOAȘTEM PRIMĂVARA

Ce anotimp vine după iarnă? Numiți lunile de primăvară.

Ce miros are primăvara?

Găsiți în poezii semnele fiecărei luni. Amintiți-vă, se repetă ele din an în an.

MARTIE

Ca cristalul strălucește
Gheața spartă de pe râu,
Căci la vale o pornește
Și începe-a se topi.

Și în pădurea de pe deal
Primele flori privesc spre soare.
Iar salcia de lângă mal
Își ia veșmânt de sărbătoare.

Lidia Kyreanenko

APRILIE

— Eu înfloresc, — aprilie a spus,
Înveșmântând câmpiile în floare,
Iar frunzele pe ram s-au aranjat
Și-așteaptă mândra privighetoare.
— Eu înfloresc, — aprilie a spus,
Ține minte, dragă soră primăvară,
Avem același vis etern,
Să-mpodobim mândra noastră țară.

M. Syngaivskii

MAI

Râde iarăși primăvara,
Căci începe luna mai.
Veselia umple țara
Și ploi multe cad pe plai.

Cu cântec de sărbătoare
Și cu tunet peste sat.
Plouă fără încetare
Pe ogorul semănat.

Tamara Kolomyeț

Câte zile are fiecare lună de primăvară? Care are cele mai puține zile? De ce lunile de primăvară poartă aceste denumiri? Prin ce se explică aceasta?

În **martie** natura încă doarme. Primele raze ale soarelui încălzesc slab, dar zăpada începe a se topi. După zile geroase vine căldura multașteptată a primăverii. Din zi în zi soarele încălzește mai puternic pământul. Gheața de pe baltă devine subțire și fragilă, și până la amiază se topește.

De ce se spune astfel în popor? Discutați în perechi.

- Aprilie — cu apă, iar mai — cu iarbă.
- Mai-răzmai, ploite să ne dai.

În **aprilie** pământul negru, fără zăpadă se pregătește să înflorească. Soarele se ridică sus deasupra orizontului, iar ziua temperatura depășește 0 °C, curg la vale pârâiașe.

Pe râuri gheața se sparge și se duce pe apă. Pe malurile iazurilor gheața devine subțire. În unele locuri zăpada s-a topit de acum și se vede pământul.

Mic dicționar

Locuri, unde zăpada s-a topit și se vede pământul — *проталини*
Pârâiaș — *струмок*.

Explicați de ce primăvara este considerată cel mai vesel anotimp.

În **mai**, primăvara îmbracă natura în haină nouă. La începutul lunii deseori temperatura scade brusc. Bate un vânt rece. Uneori, chiar pot cădea precipitații sub formă de ninsoare, care se topește repede. Apoi iarăși se încălzește. De la pământ se încălzește și aerul, pot fi călduri mari. Primăvara se aude primul **tunet** și se vede primul **fulger**.

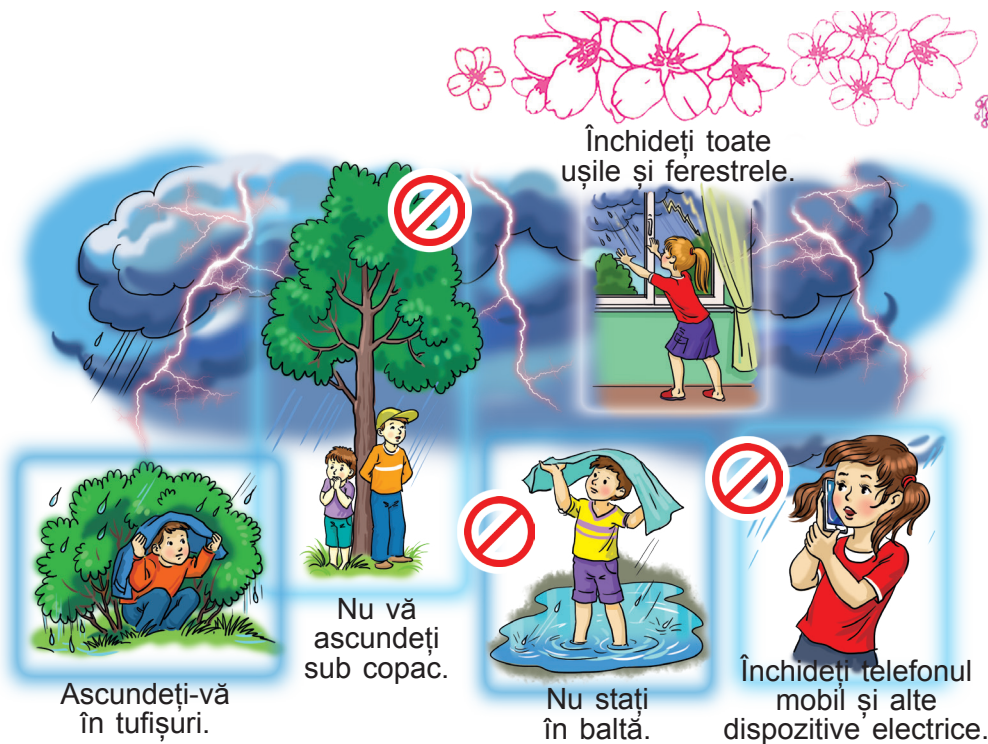

Mic dicționar

Furtună — fenomen natural, cu tunete și fulgere. Caracteristică pentru anotimpurile calde.
Tunet — zgomot și bubuit, care însoțesc fulgerul în timpul furtunii.
Fulger — străluciri puternice de lumină pe cer în timpul furtunii.
Furtună — *гроза*; *tunet* — *грім*; *fulger* — *бліскавка*.

Conform schemei alcătuiți regulile de comportare în timpul furtunii.

Selectați semnele care anunță apropierea furtunii.

- Ziuă se întunecă.
- Se întetește vântul.
- Pe cer apare curcubeul.

Dimineața în pădure putem observa cum printre copaci pătrund razele soarelui. Toate sunt drepte ca o strună acordată.

Cum putem schimba direcția unei raze de soare?

Dacă veți întoarce oglinda astfel ca în ea să se vadă colegul vostru, atunci pe cine va vedea în acest timp colegul vostru?

Ce vedem în oglindă, dacă în ea se oglindesc razele soarelui și este îndreptată spre noi? De ce oglinda ne orbește?

Mic dicționar

«Foto» în traducere din greacă înseamnă lumină, iar «grafo» — *a scrie*. Cum se traduce din greacă cuvântul fotografie?

Ați urmărit cândva razele reflectate? Observați aceasta într-o zi cu soare.

Aveți nevoie de: oglindă.

Așezați oglinda astfel, ca pe ea să cadă razele soarelui. Ce vedeți pe perete?

«Luminițele» de pe perete sunt razele de soare oglinuite.

Cum credeți numai de la oglindă vor apărea raze reflectate? Luați orice obiect strălucit și verificați.

Unde sunt folosite «razele reflectate»? Ați văzut vreodată baterii solare, care transformă energia solară în energie electrică?

Concluzie

Lunile de primăvară — martie, aprilie, mai. Primăvara natura se trezește din somnul de iarnă. Creșterea temperaturii aerului, tunetul, fulgerul — sunt semnele primăverii. Oglinda are capacitatea de a reflecta lumina. Astfel se formează razele reflectate — «luminițe».

Știați că...

Pe globul pământesc în fiecare minut apar aproximativ 100 de fulgere.

CUM ESTE VREMEA PRIMĂVARA

După imagine precizați, cărui anotimp îi este caracteristică vremea.

Amintiți-vă semnele primăverii. Descrieți vremea din localitatea voastră, folosind semnele convenționale.

La începutul primăverii cerul este senin, curat, de parcă l-a spălat cineva după iarna grea. Aerul este curat. Soarele se urcă tot mai sus pe bolta cerească, razele lui încălzesc pământul cu putere. Temperatura crește și începe să se topească zăpada. Încep **dezghețurile**.

Efectuați cercetarea și prezentați rezultatele în grup.

- De ce zăpada de pe suprafața pământului primăvara este murdară?

- De ce zăpada murdară este periculoasă?
- Unde zăpada este mai curată și unde — mai murdară?
- Care sunt factorii de poluare a zăpezii?

La ce temperatură apa trece din stare solidă în stare lichidă?

Zăpada treptat se topește. Pârâiașele, care se formează când se topește zăpada, se scurg în rezervoarele cu apă. Gheața din rezervoarele cu apă **se sparge** și începe să se miște.

Râurile se eliberează de stratul de zăpadă și crește nivelul apei. Încep **inundațiile**. Dar sunt unele primăveri, când gheața dispare fără urmări.

Mic dicționar

Inundație — acoperirea cu apă a suprafeței uscate a pământului.

Mișcarea gheții pe râuri — льодохід; *inundație* — повінь.

Perioada de mișcare a gheții este periculoasă pentru acei, care locuiesc pe lângă rezervoarele cu apă. Obișnuiți să traverseze iarna pe gheață, oamenii uită despre pericolul, care apare primăvara.

Care reguli de securitate trebuie păstrate primăvara lângă rezervoarele cu apă?

Compuneți finalul povestirii. Despre care fenomen al naturii se povestește?

Primăvara devreme pe râuri începe mișcarea gheții. În acest timp Alex și cu câțelul său Alma au plecat la râu. Pe mal erau mulți mături și copii. Toți priveau cum plutește gheața. Băiatul privea la o șalupă, care trecea pe alături. Deodată a auzit lătratul câțelului. Alex s-a întors și a văzut câțelul pe un sloi de gheață, depărtându-se de mal. Fără să stea pe gânduri, băiatul a pășit pe alt sloi de gheață, pentru ca să-și salveze câțelul...

De ce primăvara este numită «dimineața» anului?

Selectați și numiți fenomenele de primăvară.

Ninsoare, inundații, desfrunzire, îngheț, căldură, vânt, mișcarea gheții, ploaie, dezgheț.

Concluzie

Primăvara vremea este schimbătoare. Soarele se urcă tot mai sus pe bolta cerească, zăpada se topește treptat, pe rezervoarele de apă începe mișcarea gheții. Râurile se eliberează de stratul de zăpadă și încep inundațiile. Trebuie să fim atenți pe gheața de pe rezervoarele cu apă primăvara.

Știați că...

Cum se formează țurțurii? Razele solare încălzesc zăpada de pe case și ea se topește. Picăturile de apă se adună la marginea acoperișului. Iar noaptea, când temperatura aerului scade la 0 °C, picăturile de apă îngheață. Pe picătura înghețată cade altă picătură, apoi încă una... Țurțurul «crește».

CUM SĂ REALIZĂM CEEA CE NE-AM PUS ÎN GÂND

Ce puteți face singuri? Completați șirul cu exemple proprii.

Eu

Ați avut vreodată **un scop**? L-ați realizat? Ce scop aveți acum?

Mic dicționar

Scop — ceea ce dorim sau trebuie să realizăm.

Scop — *memá; trăsături de caracter – púcu xapákмepу.*

Ce trăsături de caracter sunt necesare, pentru a realiza ceea ce am gândit? Discutați ideile voastre în grup.

Prietenilor Lenuța și Dănuț le plăcea să se joace în părculețul de lângă casă dar acolo băncile și scrânciobul erau stricate, iar în jurul lor era gunoi. Prietenii au hotărât să le repare singuri.

Fetița a început să adune gunoiul, iar băiatul repara banca. Dar copiii au înțeles că nu se vor descurca singuri — grebla e prea mare, iar ciocanul «nu ascultă». Ei s-au sfătuit și au hotărât să ceară ajutor măturătorului.

— Bună idee! Voi încerca să vă ajut, — a răspuns acesta.

Până seara aproape toți locuitorii blocului au venit în ajutor. A doua zi prietenii au fost întâmpinați pe terenul de joacă înnoit, de strigățele vesele ale altor copii.

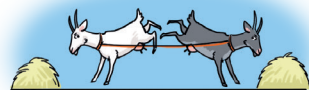
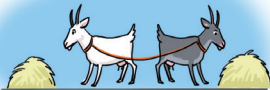

Dați răspuns la întrebări, conform povestirii.

- Care trăsături de caracter le-a ajutat copiilor să realizeze ceea, ce au gândit.
- De ce măturătorul nu a refuzat copiii?
- Ce ar putea împiedica realizarea gândului?

După imagine, descrieți acțiunile animalelor. Ce concluzie puteți face? Ce putem învăța de la animale?

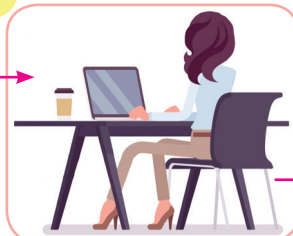

După schemă povestiți, de ce avem nevoie, pentru a face cumpărături.

1. Marfa sau serviciile costă bani.

2. Banii trebuie câștigați prin muncă.

3. Cu bani putem cumpăra ceea ce dorim.

Care dintre copii este mai economisitor? Este necesar să facem lista cumpărăturilor? Explicați alegerea voastră.

Selectați expresiile adevărate.

Pentru a deveni o **persoană de inițiativă**, trebuie:

- să fim independenți
- să alcătuim planul de acțiuni
- să fim îndrăzneți și insistenți
- să luăm o hotărâre
- să nu ascultăm de nimeni
- să învingem greutățile
- să avem un sop și să-l realizăm
- să nu ne fie frică de greșeli
- să fim încapățânați
- să acționăm în echipă

Mic dicționar

De inițiativă — аґер, care poate funcționa activ.

De inițiativă — підприємливий.

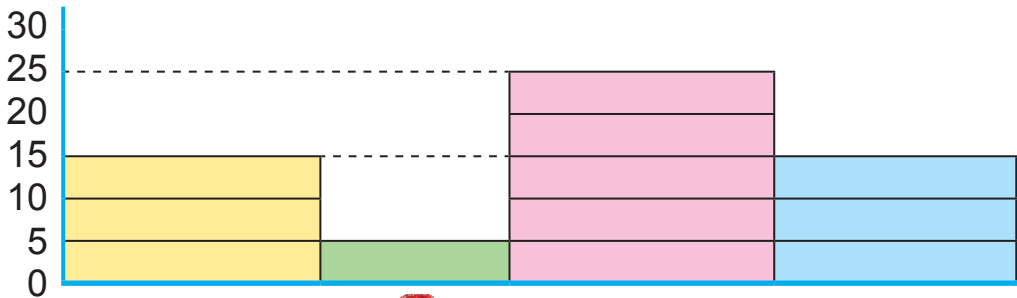
Vă considerați o persoană de inițiativă? Pentru argumentarea ideii dați exemple.

Pentru iarmarocul de primăvară, elevii clasei a doua au pregătit exponate de vânzare. Conform diagramei precizați care exponate au fost confecționate cel mai mult;

- cât săpun și avioane au fost confecționate împreună;
- cu câte păpuși mai puține au fost confecționate decât scrisori.

Confecționați exponate pentru iarmaroc după model sau fantezie proprie.

Aveți nevoie de: bețișoare pentru înghețată, cutii goale de la cafea, ață pentru împletit, nasturi, foi colorate, creion simplu, carioci, vopsele, linie, foarfece, clei PVA, materiale pentru înfrumusețare (la alegere).

Puteți confecționa aceste exponate:

1. Obiecte din interior.

2. Jucării.

3. Rame pentru fotografii.

4. Scrisori.

Gândiți-vă.

- Cum veți organiza iarmarocul?
- Unde veți folosi banii câștigați?

Concluzie

Fiecare din noi poate fi o persoană de inițiativă. Trebuie doar să credem în noi și să lucrăm insistent.

Știați că...

După părerea învățaților, primele pușculițe au apărut cu mai mult de 300 de ani în urmă. Ele erau confecționate din lut și nisip.

CUM SĂ DEVENIM INVENTATORI

Cu ce scop oamenii realizează **descoperirile și invențiile**?

Din timpurile străvechi oamenii descoperă dispozitive, care pot rezolva unele probleme și ne înlesnesc viața.

Unele invenții au apărut întâmplător, altele — sunt rezultatul unor cercetări îndelungate. Până în prezent învățații și oamenii obișnuiți caută să descopere ceva nou și util.

Cele mai importante descoperiri din perioada contemporană sunt calculatorul și Internetul.

Mic dicționar

Descoperire sau invenție — ceea ce s-a descoperit, care nu exista până atunci.

Descoperire — *вiнахiд*.

În ce grupe pot fi unite aceste descoperiri? Ce folos aduc ele omenirii?

Se folosesc rudele voastre de aceste descoperiri?
Se poate oare trăi în lumea modernă fără tehnică?

Nu numai maturii sunt autorii descoperirilor interesante și utile, dar și copiii au capacitatea de a inventa.

Gheața cu fructe — înghețata pe băț a inventat-o Frenk Epperson, un copil de 11 ani din America, când întâmplător a lăsat la ger un pahar cu băutură de fructe și cu o linguriță de lemn în ea.

Sofia Petryshyn din Lvov, o fată de 16 ani a propus un dispozitiv, care transformă informația digitală într-un font pentru nevăzători. Descoperirea ei a înlesnit comunicarea cu întreaga lume.

Ce a învățat omul de la natură? Cercetați, după imagini, cum omenirea folosește invențiile. Ce particularități ale aerului s-au luat în considerație?

De la ce începe crearea invenției? Ce «pași» urmează? Alegeți cuvintele corespunzătoare și argumentați-vă ideea.

Cercetarea

Ideea

Planul acțiunilor

Modelarea

Încercarea

Ce au comun elevii și descoperitorii?

Ce este reprezentat în tabelă? Numiți menirea instrumentelor redactorului grafic.

Radieră	Creion	Pensulă	Linie	Umplere	Text
					

Alegeți obiectele și inventați pentru ele o utilizare neobișnuită. Redați-vă ideile cu ajutorul instrumentelor, figurilor și palitrei redactorului grafic. Apoi povestiți despre ele.

Mic dicționar

Redactor grafic — programă de calculator, care permite utilizatorilor să formeze, să redacteze imaginile pe ecranul calculatorului și să le păstreze.

Redactor grafic — графічний редактор.

Concluzie

Cercetătorul caută, găsește și propune rezolvări noi ale problemelor. Fiecare elev este un descoperitor. Dacă doriți ca visele să vi se îndeplinească — atunci acționați!

Știați că...

Programa redactor grafic este folosită de pictori, dar și de toți acei, care au idei creative.

Primul desen animat, care a fost realizat doar cu ajutorul graficii computerizate, este «Istoria jucăriilor».

CUM SE SIMT PLANTELE PRIMĂVARA

Ce schimbări au loc în natura moartă primăvara? Ați urmărit plantele primăvara? Numiți-le.

Încă nu s-a topit toată zăpada, iar în unele locuri, printre frunzele uscate, răsare ierbuța verde. Apar **primele flori** de primăvară. Aceste plante s-au dezvoltat iarna sub zăpadă. Numai puțin le încălzește soarele și ele înfloresc.

Mic dicționar

Primele flori de primăvară — ghioceii și brândușele.

Primele flori de primăvară — *першоцвіту*.

Primele flori de primăvară sunt tot mai puține din an în an. Ele sunt distruse de oameni, când le adună pentru buchete. Florile adunate nu formează semințe, de aceea nu se înmulțesc.

Amintiți-vă și numiți primele flori de primăvară, care sunt înscrise în Cartea Roșie a Ucrainei. Dacă este necesar apelați la surse suplimentare de informație.

Ce flori de primăvară cresc în localitatea voastră? Le-ați adunat? Cu ce scop?

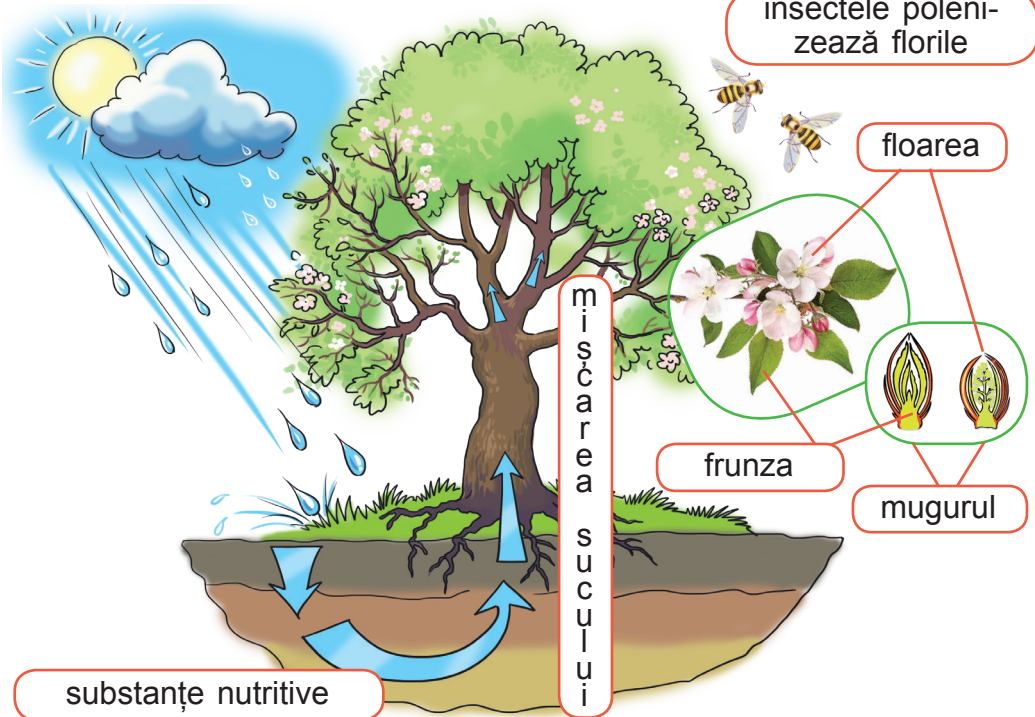
Imaginați-vă că sunteți o floare de primăvară. Din numele ei, povestiți despre voi și despre problemele ce le aveți.

Cum puteți păstra și proteja primele flori de primăvară? Discutați în grup.

După schemă, povestiți despre schimbările în viața merilor primăvara. Numiți organele plantei. Care este organul cel mai important?

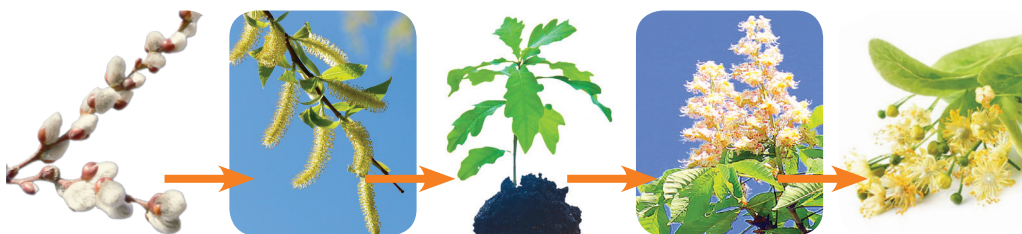
Din care copaci oamenii adună suc?

Într-o zi, dintr-un mesteacăn se poate aduna mai mult de 3 litri de suc, deoarece dacă adunăm o cantitate mai mare de suc copacul slăbește și chiar se poate usca. După încheierea perioadei de adunare a sucului, locurile găurite trebuie prelucrate cu o pastă specială sau cu humă cu var, pentru ca să se «tămăduiască rănille».

Recunoașteți și numiți plantele. Care dintre ele înflorește primele? Care — mai târziu?

Alegeți semnele, care sunt specifice plantelor odată cu venirea primăverii.

Mișcarea sucului, îngălbenesc, se usucă, înfrunzesc, înflorește, dau roade, desfrunzirea.

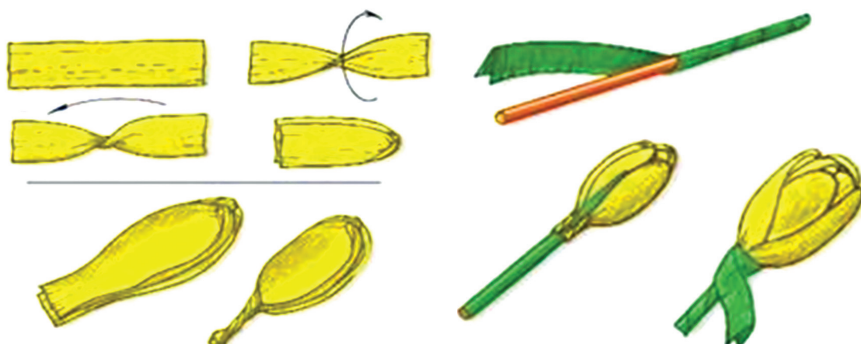
Verificați semnul: dacă mesteacătul se acoperă cu puf mai repede ca arțarul, atunci vara va fi uscată, dar dacă mai târziu — atunci va fi ploioasă.

Confecționați o floare de safran, după model sau fantezie proprie.

Aveți nevoie de: hârtie gofrată de culoare verde și galbenă, creion simplu, linie, un bețișor de lemn, foarfece și clei PVA.

Efectuați succesiv:

Gândiți-vă, dacă safranul crește în fauna sălbatică.

Concluzie

Primele semne ale primăverii în natura vie — mișcarea sucului, înflorirea copacilor și a tufarilor, apariția primelor flori — ghioceii, brândușele, podbalul.

Știați că...

Podbalul este o plantă medicinală. Partea de jos a frunzei este mai deschisă decât cea de sus și este acoperită cu niște pufoșor. Când o atingem este moale și călduță. Partea de sus a frunzei este aspră și rece.

CARE INSECTE APAR PRIMELE PRIMĂVARA

Ce insecte și unde le-ați văzut primăvara devreme?

În martie, când se încălzește puțin, lângă ape putem observa niște insecte – plecopterele. În jur încă este zăpadă, dar aceste insecte, cu aripioare transparente și mustecioare subțiri pe cap, zboară pe lângă ape.

Plecoptera

Furnica

Fluturele urzică

Mai târziu, când zăpada începe a se topi, apar și furnicile. Când nu mai este zăpadă pe furnicar ele ies și se încălzesc la soare.

Odată cu topirea zăpezii și când nu este ger se trezesc fluturii. Primul își ia zborul fluturele urzică. Este numit astfel, deoarece omida lui se poate hrăni cu urzici.

Ce sentimente vă trezesc apariția primilor fluturi primăvara?

Ghiciți ghicitoarea.

O insectă nu prea mare,
zboară fără încetare,
bâzâie, și nu-ți dă pace,
totul să guste îi place.

Primăvara devreme se trezesc muștele. Iarna ele au stat nemișcate între geamuri sau în casă. Prima căldură le-a trezit. Încă somnoroase, ele se târâie pe tulpinile copacilor, pe garduri, încălzindu-se la soare.

Ați urmărit cum se comportă bondarii primăvara?
Povestiți despre cercetările voastre.

În poiana din pădure sau pe malul râpei pot fi văzuți bondarii. Știți deja că toamna familia bondarilor moare. Rămân să ierneze doar femelele tinere. Ele ies din ascunzișurile lor. Încălzindu – se la soare, zboară spre măturișorii de salcie pentru ca să guste nectar. În nopțile reci se ascund în locuri confortabile. Mai târziu fiecare bondar va zbura multe zile la rând aproape de pământ, se va uita în fiecare crăpătură, căutând loc să-și facă cuib. Aici bondarul va crea o nouă familie.

În luna mai în aer mișună țânțarii și alte insecte dăunătoare, care creează probleme oamenilor și animalelor.

Printre cei care mult timp se trezesc primăvara — este buburuza. Acești cărăbuși mici apar la mijlocul lui aprilie.

Odată cu topirea zăpezii devin active și insectele — paraziți, căpușele. Trebuie să ne păzim de ele chiar și atunci când iarba încă n-a înverzit. Începând cu luna martie, după excursia la pădure sau în parc trebuie să controlăm cu atenție îmbrăcămintea și corpul, dacă nu sunt acești paraziți.

Din surse diferite aflați prin ce sunt periculoase căpușele. Ce boli pot cauza?

Pregătiți un **proiect «Cărăbușul de mai: folos sau daună?»**. Informația o puteți selecta din surse proprii.

Concluzie

Plecopterele, furnicile, fluturii, bondarii se trezesc primii. Primăvara trebuie să ne păzim de insectele — paraziți. Apariția insectelor — este un fenomen în natura vie.

Știați că...

Buburuza are câteva denumiri. În țările din Europa de vest ea se numește oița lui Dumnezeu sau vițelușul soarelui.

Aceste insecte aduc mult folos oamenilor apărând plantațiile de culturi agricole de dăunători. În ținuturile noastre buburuza distruge afidele care sunt foarte dăunătoare pentru plante.

CUM SE SCHIMBĂ VIAȚA ÎN REZERVOARELE DE APĂ PRIMĂVARA

Ați urmărit rezervoarele de apă primăvara? Ce organisme trăiesc în rezervoarele de apă? Ce este mișcarea gheței?

Odată cu sosirea primăverii până la mișcarea gheței pâraiașele năprasnice de primăvară se scurg în râu. Ele aduc sub gheață nu numai nămol, dar și aer cu care respiră peștii.

Peștii se trezesc din somnul de iarnă. Cu cât mai mult se încălzește rezervorul de apă cu atât mai activi devin peștii. Primăvara începe o perioadă deosebită în viața peștilor — înmulțirea. În acest timp peștii depun **icre**, din care ies **puii** de pește, din care mai târziu cresc pești mari.

Mic dicționar

Înmulțirea — procesul de depunere a icrelor (ouălelor).
Din icre ies peștișori mici — **puii**.

Cum credeți de ce depinde începutul înmulțirii?

Perioada de înmulțire a peștilor depinde de temperatura apei în rezervoarele de apă. Icrele și puii de pești care ies din ele sunt foarte sensibili la căldură și la frig. Majoritatea peștilor din apele curate se înmulțesc din primăvară până la începutul verii. Primăvara devreme încep să se înmulțească știuca, bibanul, văduvița, mai târziu — babușca, plătica, șalăul, la sfârșitul primăverii și începutul verii — carasul, crapul, linul, etc.

Fiecare specie de pești se adună pentru a depune icre în **locuri speciale**. Știuca, plătica, crapul, șalăul depun icre în luncile râului, în râurile nu prea adânci, cleanul — în apele rezezi.

Unii peștii au grijă de urmașii lor. Știuca și șalăul păzesc icrele atâta timp până nu ies puii.

icre.

Pregătiți o povestire despre pește (la alegere): anunțați denumirea peștelui; după care trăsături se poate el cunoaște; în care locuri din rezervoarele de apă trăiește; cu ce se hrănește; când și unde depune

Ghiciți ghicitoarea. Unde trăiește această vietate?

Uite colea o ființă,
Cu-o ciudată obișnuință,
Mustecios cu pas greoi
Merge într-una înapoi.

Racii de râu trăiesc în lacuri și râuri cu nămol pe fund și maluri abrupte. Corpul racilor este acoperit cu un înveliș solid de apărare — **carapace**, care are o culoare închisă. În căutarea hranei racul se târâie încet la fundul apei, mișcându-se cu mustățile sale lungi. În caz de pericol racul se mișcă înapoi. Racii sunt omnivori. Se hrănesc cu rămășițele organismelor animalelor moarte, dar și cu hrană vegetală — cu alge, trestii.

Ați urmărit oare un alt locuitor al rezervorului de apă — broșcuța. Unde ați văzut-o?

Cel mai des broaștele locuiesc în ape curate. Ele se mișcă pe uscat sărind, altele pot alerga, pot umbla și pot face găuri subterane. Broaștele înoată foarte bine în apă. Broaștele arboricole se pot cățăra pe copaci.

Broaștele sunt foarte utile, deoarece mănâncă insecte și micșorează numărul lor.

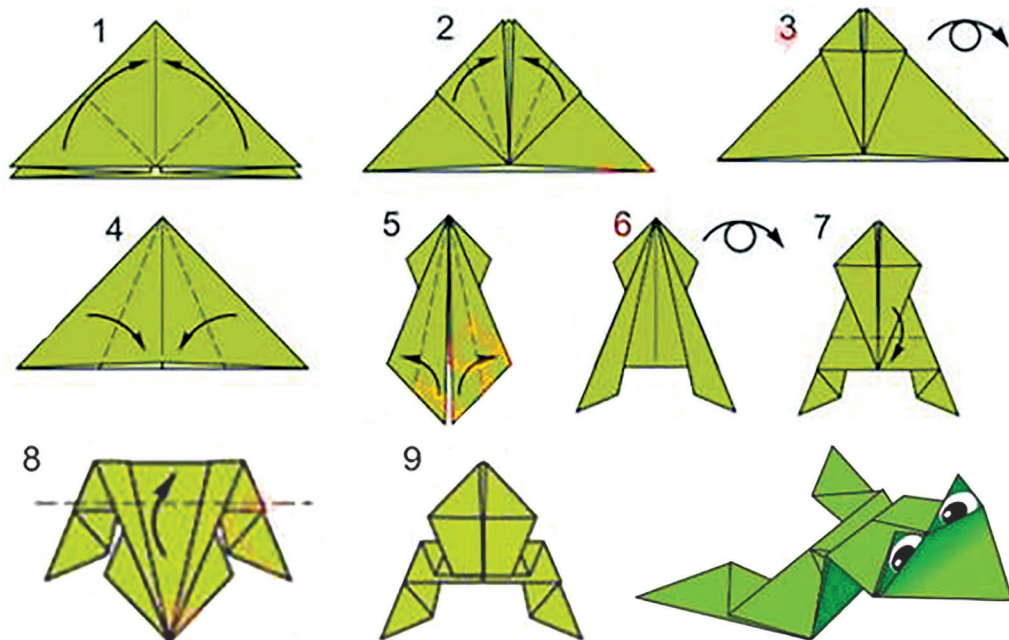
Broasca
arboricolă

Folosind tehnica origami, confecționați o broscuță după model sau fantezie proprie.

Aveți nevoie de: hârtie de culoare verde, creion simplu, riglă, ochișori decorativi, creion sau cariocă de culoare neagră, foarfece și clei PVA.

Efectuați succesiv:

Concluzie

Comportamentul peștilor primăvara este legat de schimbările din natura moartă. Înmulțirea — este o perioadă importantă din viața peștilor. Primăvara sunt activi broaștele și racii.

Știați că...

Broaștele prind prada cu limba lor lipicioasă. Broaștele se hrănesc cu insecte, au limbă lungă și o aruncă către insectă, o prinde, o aduce la gură și o mănâncă.

CUM SĂ LUĂM O DECIZIE

După desene discutați în perechi cum trebuie să luăm o decizie. Când era mai ușor de făcut acest lucru?

S-au gândit bine Petrică și Alina la deciziile care le-au luat? Apreciați faptele lor. Ce trebuia să prevadă ei?

Discutați șirul de «pași»: de la primirea deciziilor **cumpătate** — la fapte bune și urmări pozitive. Ce au în comun cu semnalele semaforului?

Mă opresc

Prevăd și apreciez urmările

Meditez

Aleg decizia corectă, acționez

Mic dicționar

Cumpătat —cel care se conduce de bunul simț, chibzuit.
Cumpătat – поміркований.

Selectați din cuvintele de reper cele asemănătoare după sens la cuvântul *cumpătat*. Care cuvânt este de «prisos»?

Cuvante de reper: prevăzător, exagerat, atent, prudent, reținut.

Înainte de a face ceva gândiți-va bine — ce doriți să obțineți, care vor fi urmările.

Pe care imagini copiii au luat o decizie corectă? Discutați alegerea voastră în perechi.

A îndeplinit oare ceea ce și-a pus în gând eroul din poezia lui H. Boico? Ce l-a încurcat? De ce?

Ce bravo este lonel
Vrea să facă un scăunel.
Mâinile și-a suflecat
Și în jur a căutat:

Uite nici ciocanul nu-i,
Și nici scândură, nici cui.
Nu mai fac nimic,
S-a gândit în sinea lui.

Ce hobby te ajută să devii o persoană de succes?
Cum anume?

Să devii o persoană de succes și fericită te ajută
deprinderile utile.

Alegeți din lista propusă deprinderile utile. Care din ele le aveți voi?

- să respecte cuvântul dat
- să fie amabil
- să spună adevărul
- să întârzie
- să facă curățenie
- să mănânce multe dulciuri
- să fie atent
- să ieie decizii cumpătate
- să fie neglijent
- să aibă grijă de sănătate
- să se călească
- să zâmbească

Selectați cuvinte cu sens opus la cuvântul *util*. Cum poți scăpa de deprinderile dăunătoare?

Întrebați de cei maturi, dacă li s-a întâmplat în viață să ia decizii dificile? Cum au înfruntat greutățile?

Discutați în grupuri conținutul proverbelor.

- Mișcarea prelungeste viața.
- Dacă dormi și odihnești — boala o ademenști.
- Un nume e mai scump decât o avere.

Concluzie

Deciziile cumpătate și deprinderile utile ajută oamenilor să obțină succes, să fie fericiți și ocrotiți de pericole. Este important să ai deprinderi utile, să depășești unele slăbiciuni, emoții negative, lenea.

Știați că...

Oamenii fericiți au deprinderi utile. Ei petrec o parte din timpul lor săvârșind fapte bune, care le va aduce numai-decât bucurie.

CARE SUNT SĂRBĂTORILE PRIMĂVERII

Cu care sărbătoare primăvara își începe calendarul? Cum credeți, poate primăvara însăși este o sărbătoare?

Primăvara din cele mai vechi timpuri era pentru strămoșii noștri începutul anului. Anul nou începea cu trezirea naturii din somnul de iarnă. Primăvara se începeau lucrările în câmpie și livezi. Primăvara era întâlnită cu dispoziție bună, cu bucurie. Cântau **cântece de primăvară** și în același timp dansau.

Ce fel de dulciuri aducea primăvara în poezia T. Kolomyeț.

CÂNTEC DE PRIMĂVARĂ

Vine mândra primăvară,
În broboadă albăstrioară
Și-mparte la fiecare
Darurile ce le are:

Mielor — ierbuța,
Rațelor — lintița,
Apa o dă găștelor,
Basmelor — copiilor.

Mic dicționar

Cântec de primăvară — cântec vechi popular ucrainean, cu care se întâlnea primăvara.

Cântec de primăvară – *веснянки*.

Sărbătoarea preferată a primăverii — **Ziua Internațională a femeii**, sărbătoarea femeii, a bunicelor, a surorilor și a tuturor femeilor. Această sărbătoare o sărbătorim în ziua de 8 martie. Iar în a doua duminică din luna mai sărbătorim **Ziua Internațională a mamei**.

Cu ce cuvinte autoarea descrie primăvara? Pot fi ele folosite pentru descrierea mamei?

DE ZIUA MAMEI

De ce oare picătura e ca perla de frumoasă
Și la soare strălucește dintr-un colțișor de casă?

Deoarece la sărbătoarea mamei e sosită —
Primăvara veselă — nflorită!

De ce izvorul sprinten își fredonează
cântul?

De ce raza de soare mai mângâie
pământul?

Deoarece la sărbătoarea mamei
e sosită —

Primăvara veselă — nflorită!

Ina Kulska

Cuvântul mama în diferite limbi sună aproape identic.

Mama, măicuța, măiculița — răsună în limba maternă, *matî, matusea* — în limba ucraineană. *Mama* — în limba slovacă. *Maia* — în limba horvată, bulgară. *Maman* — în limba franceză. *Mamia* — în limba cehă. *Madre* — în limba italiană. *Mur* — în limba suedeză.

Cum vă adresați mamelor? Ce cuvinte blânde le spuneți? Povestiți despre mamele voastre. Ce ați învățat de la ele? Ce faceți împreună?

Cuvintele blânde fac comunicarea mai plăcută, îmbogățesc vocabularul nostru. Folosiți-le mai des în conversația cu rudele și cei apropiați.

Selectați câteva cuvinte de mângâiere la cuvântul *bunica, surioara*. Concurați cine va selecta mai multe.

Pregătiți o expoziție (la alegere) «Mama mea — este cea mai frumoasă», «Profesia mamei mele», «Eu învăț de la mama».

Cea mai mare sărbătoare de primăvară este **Paștele — Învierea Domnului**. Demult Paștele era socotit sărbătoarea zeului Soarelui-Yarylo.

Ce ne aduce Paștele? Ce dispoziție este redată în poezie?

PAȘTELE

Pe masă e pasca rumenită,
În jurul ei ouă vopsite.
Dă-ne, Doamne, zile bune,
Peste veacuri pace-n lume.
Neamul nostru este mare,
O rugăciune unică are,
Ucraina să-nflorească
Ca o primăvar-aleasă.

Platon Voronko

Cum sărbătoriți Paștele în familie? Ce se pune în coșul de Paști?

Simbolul Paștelui este **oul încondeiat**. Ele au diferite ornamente. După explicația din micul dicționar găsiți tipul de încondeiere.

Mic dicționar

Oul vopsit — are o singură culoare, deseori este colorat cu coji de ceapă.

Oul punctat — este un ou colorat cu punctișoare de ceară.

Oul ornamentat (închistrit) — este oul înfrumusețat cu ornament, cu ajutorul condeiului pentru ceară.

Oul zgâriat — pe fundalul întunecat al oului este zgâriat un ornament.

Oul vopsit — *кращанка*; *oul punctat* — *кrapанка*; *oul ornamentat* — *пiсанка*; *oul zgâriat* — *дряпанка*.

Tradiția sărbătoririi Paștelui este foarte veche. Fiecare țară are tradițiile și simbolurile sale pascale.

Aflați, cum se sărbătorește Paștele în alte țări. Folosiți surse suplimentare de informații.

Căutați și însemnați în calendar zilele de sărbătoare din Ucraina. Ce știți despre aceste sărbători? Cu ce scop se sărbătoresc?

27 martie — **Ziua Internațională a teatrului**. În această zi sunt sărbătoriți lucrătorii teatrului, dar și teatrul ca patrimoniu cultural.

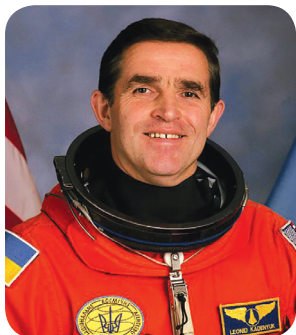
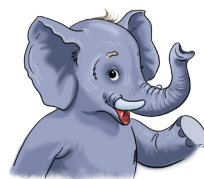
Ce teatre și cinematografe sunt în localitatea voastră?

1 aprilie — **Ziua umorului**, a glumelor și a veseliei.

Ghiciți ghicitoarea cu umor.

Ce au doar elefanții — iar alte animale nu au?

12 aprilie — **Ziua Internațională a aviației și a cosmonauticii**. În această zi, în anul 1961, pentru prima oară, la bordul unei nave spațiale, a zburat în spațiul cosmic — Iurii Gagarin. Primul cosmonaut ucrainean este Leonid Kadeniuk.

Ghiciți ghicitoarea despre corpul cosmic.

22 aprilie — **Ziua Internațională a Pământului**. Această sărbătoare îi îndeamnă pe oameni să fie mai atenți față de mediul ambiant fragil al planetei noastre.

8 mai — **Ziua recunoștinței**. Floarea de mac a devenit simbolul internațional de pomenire a celor, care au murit în război sau în conflicte armate.

15 mai — **Ziua Internațională a familiei**. Anume familia este ocrotitoarea valorilor umane. Datorită familiei se dezvoltă și se întărește țara, crește bunăstarea poporului.

În fiecare an, a treia sâmbătă din mai, în Ucraina se sărbătorește **Ziua Europei**.

Pe harta Ucrainei (primul forzaț) căutați și numiți țările europene, care se învecinează cu țara noastră.

Confecționați un șervețel după model sau fantezie proprie.

Aveți nevoie de: o bucată de canva 20x20 cm, ac, ață mulină (culoarea la dorință), linie, creion simplu, foarfece.

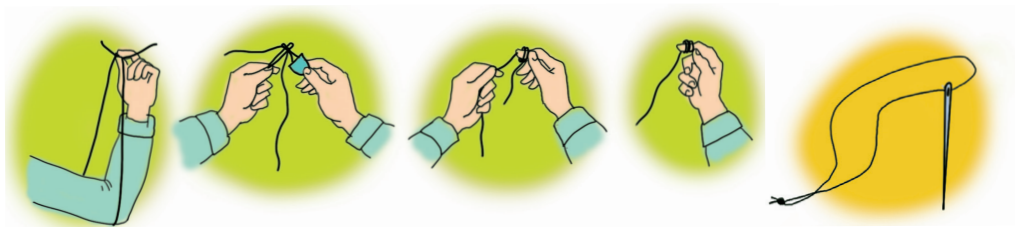

Regulile de lucru cu acul:

1. Acul întotdeauna țineți-l cu ață în el.
2. Nu înfingeți acul în haine sau în mobilier moale.
3. După ce terminați lucrul cu acul înfingeți-l în pernuța pentru ace.
4. Când coaseți folosiți degetarul.
5. Transmiteți acul cu ață în el legată nod.

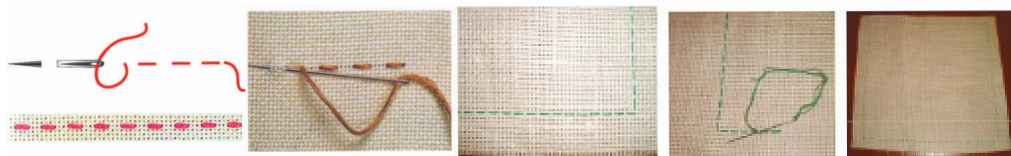

Exemple de canva

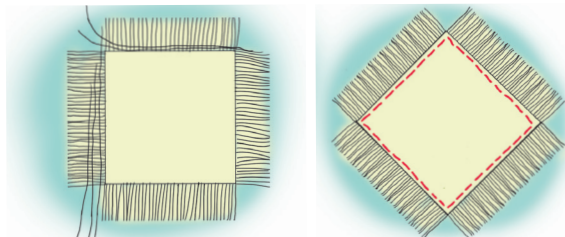

Efectuați succesiv:

1. Numărați 7 găurele de la margine. Efectuați cusătura «acul înainte» pe toate cele patru margini.

2. Scoateți firele de pe margini.

3. Înfrumusețați șervețelul după dorință.

Povestiți unul altuia, cui veți dăruii șervețelul și de ce.

Concluzie

Odată cu reînvierea naturii sosește timpul sărbătorilor de primăvară. Sosirea primăverii în Ucraina este legată de multe obiceiuri populare. Principala sărbătoare a ciclului de primăvară este Paștele.

Știați că...

- În **Germania**, pe lângă ouăle de Paști, sunt și alte simboluri. Acesta este iepurașul și copacul de Paște, împodobit cu ouă.

Iepurașul de Paște

Bilbii de Paști australieni

- În **Australia** Paștele este sărbătorit obligatoriu în natură, este o sărbătoare familiară, care are ca simbol ouăle de ciocolată, în formă de animalușul pascal — bilbi.

- **Ungurii**, de Paști, își toarnă pe ei apă, au același obicei ca și noi «udatul» în luna Paștelui.

- Paștele, în țara noastră, este renumit prin vopsirea ouălelor în diferite culori. În Grecia însă, ouăle se vopsesc într-o singură culoare — roșu și se pun în mijlocul unui colac special.

Colac pascal din Grecia

CUM ÎNTÂMPINĂ PĂSĂRILE PRIMĂVARA

Amintiți-vă, care păsări sunt numite călătoare. Numiți-le.

Din timpurile străvechi, oamenii considerau, că primăvara vine cu adevărat atunci, când se întorc păsările. Întorcându-se din depărtare, ele aduc pe aripile lor primăvara — vara.

Cu ce schimbări în natură este legată întoarcerea păsărilor?

Gâștele
sălbaticе

Cocostârcul

Mierla

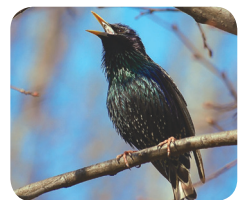
Rândunica

Toate păsările se întorc în același timp acasă?

Perioada de întoarcere a păsărilor depinde de încălzirea locurilor, în care se înmulțesc și apariția hranei.

La sfârștul lunii martie se întorc **graurii**. Primii se întorc masculii. Găsesc căsuțe și încep să cânte. Prin cântec ei își găsesc femelele și dau de știre altor grauri că locul este ocupat. Când ies puii, graurii nu cântă, trebuie să-și hrănească puii. Se hrănesc cu insecte și viermi.

Aproape în același timp cu graurii se întorc **ciocârlile**. Ciocârlia este una dintre puținele păsări, care cântă zburând. Înfașurarea ei o face neobservată. Ea este de

culoare gri cu negru. În câmp, în luncă având așa culori este greu de o observat. Mai ales femela. În timp ce masculul cântă, ea caută hrană. Ciocârlile mănâncă insecte, dar și semințe de buruieni.

Peste câteva zile după ce se întorc ciocăntorile, revin și masculii **cintezelor**. Încep să cânte când se întorc și femelele cinteze.

Revenirea **rândunelelor** coincide cu apariția muștelor și țânțarilor — principala lor hrană.

Cum credeți, când se întorc păsările înotătoare? De ce? Care sunt faimoasele păsări ale primăverii?

La începutul lunii mai se aude cântecul **privighetorii**. Copacii, de acum sunt înveșmântați cu haina lor verde. Nu în zadar se spune: privighetoarea se întoarce atunci, când poate bea rouă sau apă de ploaie din frunza de mesteacăn. Privighetorile de obicei își fac cuiburi în livezi și parcuri? Se hrănesc cu gândaci, musculițe, omizi.

Verificați semnele.

- Dacă ciorile se scaldă primăvara degrabă — va fi cald.
- Dacă vrăbiile își înfoaie penele — va ploua.

Care păsări s-au întors primele în localitatea voastră?

Pregătiți un mini — proiect despre o pasăre călătoare (la alegere). Povestiți cum se numește, după ce particularități o recunoaștem, când se întoarce din țările calde, cu ce se hrănește, cum își construiește cuibul și scoate pui, ce folos aduce oamenilor și naturii.

Ce sunete pot fi auzite în pădure, în câmpie, în oraș, în sat? Care sunete sunt zgomotoase? Dar care liniștite?

Cântecul privighetorii, bocănitul ciocănitorii, zgomotul ploii, șuieratul vântului — toate aceste sunt sunete **naturale**. Sunetele clopotului, ale mașinilor, ale tehnicii, ale instrumentelor muzicale — sunt **artificiale**.

Discutați în perechi, cu ajutorul cărui organ de simț noi auzim sunetele. Când se aud în pădure mai multe sunete — iarna sau primăvara? De ce?

Imaginați-vă că sunteți o pasăre. Înscenați (inventati și povestiți) din numele ei o povestire despre primăvară.

În prezent **zgomotul** este o parte integrantă a vieții noastre. Dar și unul din poluanții mediului înconjurător.

Mic dicționar

Zgomot — un sunet neplăcut sau nedorit, care împiedică perceperea sunetelor necesare.

Zgomot — шум.

Zgomotul influențează negativ asupra sănătății elevilor și profesorilor, îi obosește repede. Voi vă puteți apăra singuri și pe alții de influența negativă a sunetului.

Concluzie

Păsările călătoare se întorc la baștină, când se încălzește și când au cu ce se hrăni. Păsările înfrumusețează primăvara cu sunete. Sunetele sunt naturale și artificiale. Capacitatea oamenilor de a percepe sunetele — este un dar prețios, care trebuie păstrat.

Știați că...

Unele animale, de exemplu câinii și găștele, aud cel mai bine sunetele și reacționează la ele. De aceea sunt considerați cei mai buni paznici.

DE CE PĂSĂRILE ÎȘI FAC CUIBURI

Care păsări trăiesc pe lângă casele voastre?

Primăvara păsările se grăbesc acasă, zboară cu mare viteză, pentru ca să-și găsească loc pentru cuib.

Pentru ce își fac păsările cuiburi?

Prima preocupare a păsărilor — este să-și construiască **un cuib** pentru viitorii pui. Cei mai buni constructori sunt păsările care cântă.

Mic dicționar

Cuibul păsărilor — locul, unde păsările își depun ouăle, le clocesc și-și cresc puii.

Cuibul păsărilor — *пташине гніздо*.

Ați văzut cum păsările își fac cuib? Ce material folosesc?

Păsările își fac cuibul din fire de iarbă, paie, ramuri, frunze, mușchi, iar în interior pun puf, pentru ca să fie moale și cald.

Pentru a-și apăra puii de pericol, păsările decurg la diferite șiretlicuri în timpul construcției. Sunt păsări, care își pun cuibul între crengile copacilor și îl ascund. Unele păsări construiesc cuiburi închise. Acestea sunt pițigoii și boicușul.

Cuibul lacărului mare

Verificați semnul.

Dacă rândunelele au intrat să-și facă cuibul — a venit căldura.

Priviți imaginea. Ați văzut astfel de cuiburi în natură? Cine și cum le-a construit?

Poate oare cucul să-și lase ouăle în cuibul rândunelei, a boicuşului? De ce?

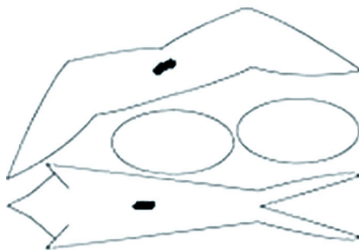

Confecționați o scrisoare din hârtie după model sau fantezie proprie.

Aveți nevoie de: hârtie de culoare neagră, albă și roșie, creion simplu, ochișori decorativi, ață din bobină, foarfece și clei PVA.

Efectuați succesiv:

1. Din hârtie decupați detaliile necesare.
2. Faceți găuri în corpul și aripile păsării.
3. Uniți detaliile cu clei PVA. Încleiați ochii și ciocul.
4. Legați exponatul cu ață. Pentru aceasta tăiați bucata de ață necesară și legați nod la un capăt.

Există păsări care își fac cuibul în scorburi. Acestea sunt pițigoii, graurii, unele bufnițe.

Rățele, privighetoarea, ciocârlile își construiesc cuibul pe pământ.

Unele păsări, cu ajutorul ciocului și a picioarelor, sapă în pământ vizuini, la capătul cărora fac cuiburi. În vizuini trăiesc lăstunii, prigorii, pescărușul albastru.

Cucul își lasă ouă în cuiburi străine. Numărul de ouă ale diferitor specii de păsări este de la 1 la 26.

Numiți păsările domestice din imagine. Discutați în perechi aceste întrebări.

- Își fac cuiburi aceste păsări?
- Ați văzut cum depun ele ouă?
- Ce fel de pui ies din ou?

Păsările mature clocesc ouă, iar din ele ies puișorii. Unii dintre ei sunt neajutorați, de aceea au nevoie de ajutorul părinților.

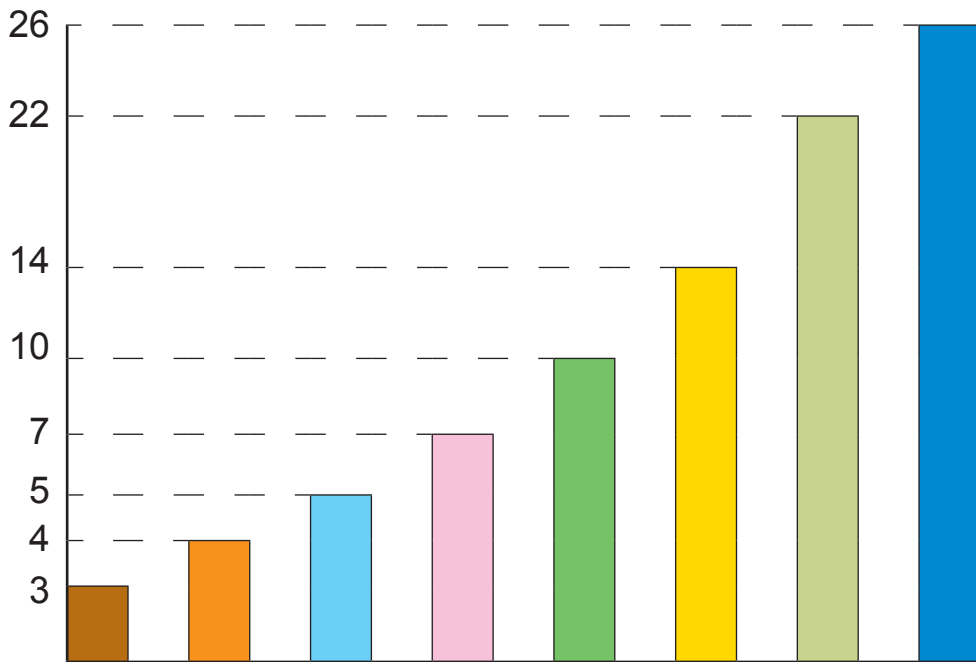
Păsările își hrănesc și își încălzesc puii. Dacă apare vreun pericol, ele își apără cuibul, atacând dușmanul, uneori mai puternic decât ele.

Păsările, care trăiesc în colonii (lăstunul, ciorile de câmp), atunci când se apropie dușmanul, fac mare gălăgie, astfel cheamă în ajutor alte păsări.

Când pot de acum zbura bine, păsările tinere încep viața independentă.

Conform diagramei, precizați, care păsări depun un număr «record» de ouă.

Căutați informații, despre cum își cresc păsările puii. Ce pericole întâlnesc păsările primăvara? Cine trebuie să le ocrotească?

Gaița

Păsările aduc un folos foarte mare naturii. De exemplu, gaița se hrănește numai cu insecte și rozătoare — iar toamna își face rezervă de ghinde, răspândindu-le prin toată pădurea. Multe păsări (graurii, mierla, potârnichele, cocoșii de munte) toamna și iarna se hrănesc mai mult cu poame de scoruș, de boz, semințele cărora le duc la distanțe mari.

Perechea de pițigoi poate «lecui» pe zi aproape 40 de meri, adunând dăunătorii. Păsările, însă, aleg insectele, pe care le distrug. Ciocănitorele de obicei se hrănesc cu insectele din scoarța copacului, muscarul sur — se hrănește cu insecte zburătoare, mai mult cu muște, grangurii — cu omizi.

Cocoș de munte

Insecte, care se hrănesc cu scoarță

Omidă

Gândiți-vă, ce s-ar întâmpla cu livada de pomi fructiferi, dacă ar părăsi-o păsările.

Păsările răpitoare mănâncă o cantitate mare de șoareci de câmp și alte rozătoare.

Bufnița a vânat un șoarece

Șoimul atacă iepurele

Analizați lanțul trofic. Dați exemplu de un lanț trofic, din care fac parte păsările.

Rețineți! Păsările apără pădurile, parcurile, livezile de insecte dăunătoare.

Citiți poezia. Care copaci au suferit? Cum i-au salvat păsările?

ECHIPA DIN PĂDURE

Un necaz e în pădure
Omida mănâncă
frunze:
Și din tei, și din arțar,
Și din falnicul stejar.

S-au adunat în grabă
sanitarii:
Mierla, pițigoi și grauri.
Și-au chemat în ajutor
Păsărelele surori.

K. Pryhodko

Concluzie

Păsările au un rol important în natură. Ele transportă semințele dintr-un loc în altul. O perioadă grea și responsabilă pentru păsări — este construirea cuiburilor și îngrijirea puilor. Păsările au nevoie de ocrotire.

Știați că...

Cele mai mari păsări de pădure din țara noastră sunt cocoșii de munte. Trăiesc în Nordul țării, în munții Carpați. Numărul acestor păsări se micșorează din cauză că sunt vânate, iar pădurile vechi, unde locuiesc, sunt tăiate.

CINE ARE NEVOIE DE SPAȚIU PERSONAL

De ce din satele și orașele noastre dispar păsările?

Toate animalele, pentru viață și pentru siguranță, au nevoie de **spațiu personal**. Învățații au cercetat, că gălăgia, zgomotul automobilelor ruinează ritmul vieții păsărilor, încetează să mai cânte. Unele păsări chiar «amuțesc» așteptând să se facă liniște. Zgomotul influențează negativ și atunci când își fac cuiburi, și atunci când scot puii.

Păsările călătoare preferă să se oprească în locurile cu o vegetație densă, unde se pot ascunde de răpitori.

De ce au nevoie păsările și alte vietăți de spațiu?

Cearța dintre bătlani

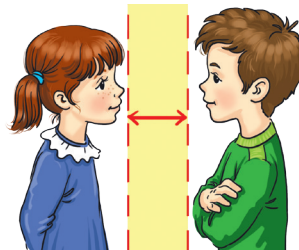
Cearța dintre ciori

Oamenii au și ei nevoie de spațiu personal. Noi trebuie să respectăm dreptul la spațiu personal al tuturor ființelor vii. Iar cei din jur, trebuie să respecte spațiul nostru personal.

Stabiliți care este distanța potrivită, pentru discuția cu colegii.

Respectați permanent această distanță, când conversați.

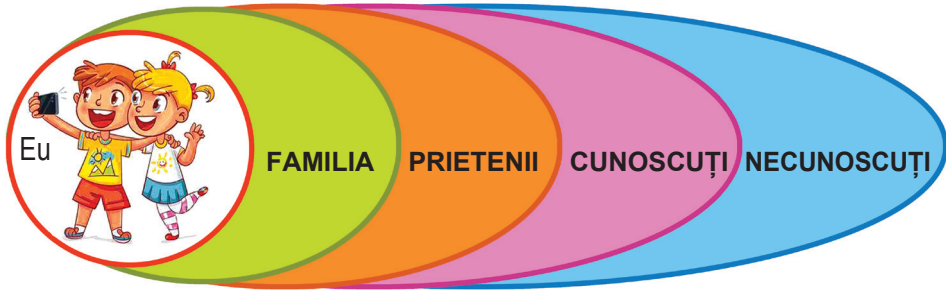
Mic dicționar

Spațiul personal — este spațiul din jur, care ne permite să interacționăm cu alți oameni, într-un mod convenabil. Nimeni nu are dreptul să intervină în acest spațiu.

Spațiul personal — *особу́стий про́стор*.

Amintiți-vă «cine aparține la» cercul vostru de comunicare. Ce culoare are în schemă spațiul vostru personal?

Spațiul vostru personal — sunteți voi înșivă. Puteți să îmbrățișați pe cineva, să strângeți mâna cuiva, să vă atingeți de cineva, numai cu permisiunea persoanei respective. Iar altcineva poate să procedeze astfel doar cu permisiunea voastră. Corpul vostru vă aparține doar vouă. Nu vă rușinați să spuneți:

Mulțumesc!
Îmi face
plăcere să
discut cu
dumnea-
voastră.

Mă iertați!
Nu mă simt
bine!

Nu!
Nu trebuie!

Vă rog,
respectați
spațiul meu
personal!

Nu
intervenți
în spațiul
meu perso-
nal!

Încenați o situație, unde să folosiți aceste replici.

Rețineți! La necaz întotdeauna veți fi ajutați. Adresați-vă celor maturi, în care aveți încredere. Discutați problemele.

Completați regula din ambele părți cu exemple personale: cum trebuie să te porți, ce este permis și ce nu.

SE POATE

Se poate să te atingi de altă persoană, dacă îți permite. Dar nu trebuie să-i provocăm durere.

NU SE POATE

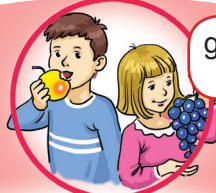
Analizați schema și numiți ce trebuie să țineți sub control.

Eu nu țin sub control

ideile altora

gusturile altora

cunoștințele altora

Eu țin sub control

cuvintele altora

cuvintele, ideile, acțiunile și faptele, lucrurile, cunoștințele, greșelile mele

lucrurile altora

greșelile altora

acțiunile și faptele altora

Alegeți cuvintele potrivite care să nu supere pe alții.

Nu-mi plac fetițele în rochii!

Ok, puțin.

Nu iubesc acest tip de sport!

Imaginați-vă că sunteți înconjurați de un cerc invizibil. Acum dați răspuns la întrebări.

- Trebuie să batem în ușă înainte de a intra în cameră? De ce?
- Care este diferența între comunicarea cu persoanele cunoscute și cu cele necunoscute?
- Cum să reacționăm în caz de pericol? La cine să apelăm după ajutor?

Au nevoie oare plantele de spațiu personal (teritoriu)? Dar animalele?

Concluzie

Noi trebuie să respectăm dreptul inerent la spațiu personal, în viața fiecărei ființe.

Știați că...

Renumitul învățat italian Leonardo da Vinci cumpăra de la piață păsări în colivii, doar pentru ca să le elibereze.

CE SCHIMBĂRI AU LOC ÎN VIAȚA ANIMALELOR PRIMĂVARA

Numiți animalele sălbatice. Care din ele sunt eroi din povești? Amintiți-vă, cum ierneză animalele.

Primăvara în viața animalelor sălbatice — este una dintre cele mai importante perioade. Deoarece din primele zile calde apare posibilitatea să-și reînnoiască puterile, epuizate în timpul iernii, fără mâncare. Se trezesc animalele, care au hibernat.

La începutul primăverii, blana multor animale se rărește, își schimbă culoarea. Iepurele alb mai întâi își schimbă culoarea pe spate, iar apoi — în părți. Blana veveriței devine roșcată.

Primăvara este perioada de înmulțire și de creștere a puilor. Primăvara multe animale au pui.

De ce primăvara nu trebuie să mergem la pădure? Priviți imaginile și faceți concluzii.

Rețineți! Animalele, la fel ca oamenii, suferă din cauza intervenției în spațiul personal.

De ce primăvara se trezește ursul și ariciul din hibernare?

Primele se trezesc din hibernare ursoaicele, deoarece la sfârșitul iernii ele nasc puii. Până în zilele călduroase ursoaica își hrănește puii cu lapte în bârlog. În această perioadă ursuleții sunt vulnerabili, deoarece rezervele de grăsimi, acumulate de ursoaică toamna, se termină și nu le ajunge lapte. Dar după ce se încălzește, când apare hrana, încep să pună în greutate.

În martie se nasc iepurașii. Chiar de la început aceștia sunt pufoși, sprinteni și au ochii deschiși. Iepuroaica îi hrănește și îi lasă, apoi se întoarce iarăși. Însă uneori îi părăsește definitiv. Nu este însă o problemă pentru iepurași. Îi va hrăni o altă iepuroaică, care trece pe acolo. După cinci-șase zile iepurii încep să mănânce iarbă, ramuri tinere. Iar peste câteva săptămâni sunt pregătiți pentru viața independentă.

Gândiți-vă, de ce primăvara pe ramurile tufarilor putem vedea șmocuri de blană de iepure.

Proape odată cu puii iepurelui apar și puii veveriței. Patru săptămâni veverițele mici nu deschid ochii, dar în curând puișorii încep să vadă și să se agațe pe ramuri.

În cuiburile lupilor se nasc lupoșorii mici. La început ei sunt orbi și corpul lor este acoperit cu pufușor de culoare gri, la înfățișare seamănă cu vulpițele mici.

La sfârșitul lunii martie, și porcii sălbatici au purluși mici. Pe spatele lor și în părți se văd dungi strălucite. Așa pot fi observați în iarbă mai ușor de către porcii maturi.

Puișorii de vulpițe se nasc orbi și neputincioși. Când ei dorm, mama — vulpe iese la vânat. Iar când cresc mai mari vulpea le aduce prada lor.

În luna mai se nasc puișorii căprioarelor și cerbilor. Peste o săptămână după naștere ei umblă după mama lor.

La începutul primăverii apar și urmașii elanilor. Puii de elani se ridică pe picioare la câteva minute după naștere. Grija de urmași, căutarea permanentă a hranei — este un lucru obișnuit pentru elani odată cu sosirea zilelor călduroase.

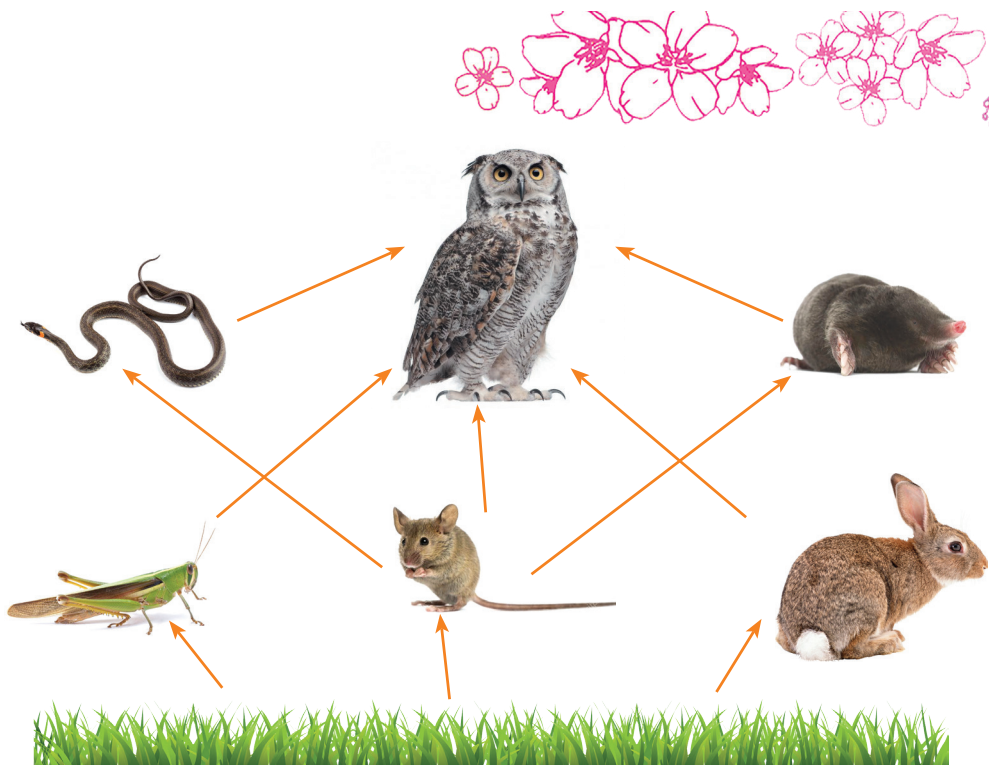
Rozătoarele se trezesc — la începutul lunii aprilie, când este deja destul de cald și apare prima hrană vegetală. Se trezesc lent, timp de o săptămână, deoarece în hibernare temperatura corpului rozătoarelor scade de la 36 °C la 8–10 °C.

Cum îngrijesc animalele domestice de puișorii lor? Povestiți despre observările voastre.

Conform schemei alcătuiți lanțul trofic. Lucrați în perechi și aflați dacă ați efectuat corect însărcinarea. Cu ce începe lanțul trofic?

Rezolvați rebusurile cu denumirile codate ale animalelor. Care din animalele pe care le-ați ghicit au dormit iarna?

Concluzie

Schimbarea blăunii, trezirea din hibernare, nașterea puilor — sunt fenomene de primăvară în viața animalelor.

Știați că...

Veverițele «adoptă» pui străini, dacă ei sunt lăsați dintr-un oarecare motiv.

DE CE TREBUIE SĂ OCROTIM MEDIUL AMBIANT

Găsiți și numiți în poezia lui V. Ciuba obiectele din care se compune mediul înconjurător.

CE ESTE MEDIUL AMBIANT?

Mediul ambiant adună — soare, curcubeu și lună,
Tunet, vânt ce — aduce norii.

Pământul și glia străbună,
Stelele pe cer și zorii.

Ceața din dumbrăvi și tril de păsărele,
Sămânța sfântă din palma părintească.

Și zilele fericite ale copilăriei mele —
Acestea toate, prieten drag, formează planeta noastră.

Ce lucrări sunt necesare pentru ca orașul sau satul vostru natal să îmbrace o haină nouă primăvara?

Problema deșeurilor este tot mai acută în zilele noastre. În fiecare an, primăvara sunt curățate străzile, parcurile, curțile, de către persoanele, care nu sunt indiferente față de mediul înconjurător.

Alcătuți o povestire despre faptul, cum elevii au grijă de curățenie în ograda școlii.

De ce deșeurile sunt aruncate nu în containere sau gunoște, dar în tufișuri, iarbă, împrejurul locuințelor?

Priviți fotografiile. Sunt astfel de locuri în localitatea voastră?

Pentru a micșora dauna adusă mediului ambiant (solului, apei, plantelor și animalelor) de către deșeurile noastre, poate ajuta sortarea gunoierului.

Cercetați care deșeurile predomină în localitatea voastră. Unde dispar?

Care este deosebirea dintre aceste containere? Propuneți alte variante de **utilizare** a acestor containere. Adresați-vă după ajutor la cei maturi sau la diferite surse de informații.

Mic dicționar

Utilizare — prelucrarea resturilor cu scopul de a ocroti natura.

Utilizare — *утилізація*.

De ce în prezent multe magazine refuză la pungile de polietilenă? Ce propun în schimbul acestora?

Pungile de plastic în magazine sunt folosite doar câteva ore, dar în natură se descompun peste sute de ani. De aceea **ecologii** propun să folosim pungi anumite (din material, din hârtie etc.), dar pentru deșeurile — sacșe ecologice biodegradabile.

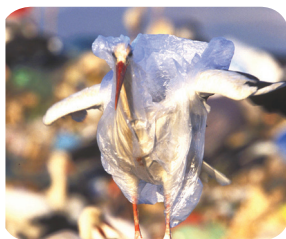

Mic dicționar

Ecologii — specialiaștii, care cercetează natura și muncesc pentru ocrotirea ei.

Ecologii – екологи.

Sortarea – ajută la prelucrarea resturilor în materie brută. Gunoiul lăsat în pădure sau parcuri strică nu numai peisajul, dar și aduc daună mare animalelor sălbatice. Cârligașul lăsat de pescari poate fi înghițit de o pasăre, viețile din mare și din râuri pot nimeri în ambalajele de plastic ale sticlelor. Nimerind în astfel de ambalaje păsările, peștii, broaștele țestoase încearcă cu disperare să scape de ele. Sticlele și borcanele sunt periculoase pentru micii locuitori ai pădurii.

În urma arderii vegetației naturale uscate, a miriștei, paielor și a deșeurilor au loc inundații. Astfel de acțiuni duc la distrugerea florei și faunei, creșterea pericolului de incendii pe câmpuri și în păduri, dar uneori la traumatizarea și moartea oamenilor.

Fiecare om trebuie să înțeleagă responsabilitatea sa față de natură și să conștientizeze faptul că aduce daună mediului ambiant, poluându-l.

Ce se poate întâmpla cu natura, dacă omul nu va ocroti mediul ambiant.

Continuați propoziția

Pentru a ocroti natura, eu pot...

Din materialele care le aveți la îndemână confecționați un transport după model sau fantezie proprie.

Aveți nevoie de: sticle de plastic, cutii de carton, cutii de la suc sau lapte (la alegere), hârtie colorată, carioci, creion simplu, cuțitaș, bețișoare din lemn, foarfece, clei PVA.

Explicați unul altuia, de ce anume un astfel de transport ați confecționat. Meditați.

- De ce este important să sortăm resturile?
- Cum să folosim mai puțin plastic în viața de toate zilele?

Concluzie

Natura este darnică cu noi — cu pâine ne hrănește, cu apă cristalină de izvor ne potolește setea, cu frumusețea ei irepetabilă ne uimește. Dar nu se poate ocroti pe sine însuși. De aceea datoria noastră este — să o apărăm și să o ocrotim!

Știați că...

Ploaia poate fi otrăvitoare. Dar nu natura face ploaia otrăvitoare. O astfel de ploaie se formează, când fumul de la fabrici și uzine, degajarea gazelor de la transporturi se amestecă în văzduh cu vaporii de apă. Atunci din cer cade otrava care distruge plantele, otrăvește peștii din rezervoarele de apă, chiar dărâmă casele.

De ce iubim anotimpul vara?

În ce constă dărnicia verii?

Cine trăiește în buturugile putrede?

Care sărbători de stat sărbătorim vara?

Care este deosebirea între viața reală și rețeaua Internet?

Care reguli de securitate trebuie să le respectăm vara?

CAPITOLUL 4. NATURA VARA

CU CE ÎNCEPE VARA

Ghiciți ghicitorile.

Înflorește floarea în câmpie,
Verde — i pădurea și glia.
Verde este totul în jur...
Spune, ce anotimp e acum?

Soarele dogorește
Teiul înflorește,
Grâul e aurit
Ce anotimp a sosit?

Care anotimp este cel mai călduros? De ce? În care anotimp este cea mai lungă zi și cea mai scurtă noapte?

Vara — cel mai călduros anotimp al anului. Vara ziua este cea mai lungă, iar noaptea — cea mai scurtă. Plantele primesc o cantitate mare de apă, căldură, lumină și cresc foarte iute. Se coace roada. Animalele și păsările au multă hrană, ele scot puișori.

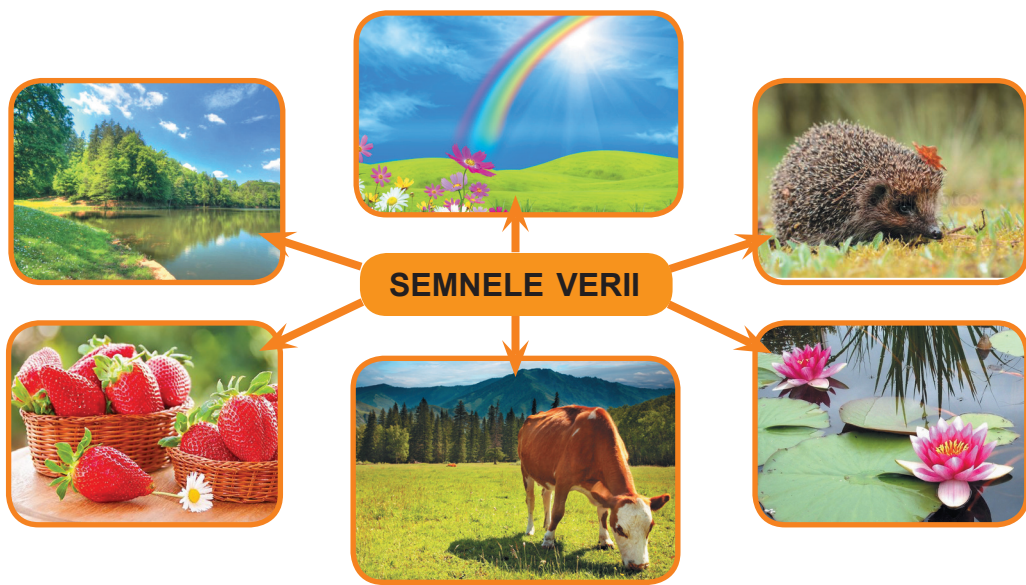

Potrivii sfârșitul proverbelor. Povestiți unul altuia, de ce vă place anotimpul vara.

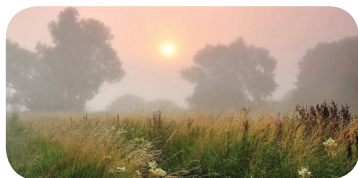
- Albinele se bucură de flori,
- Vara face rezerve,
- Vara dă rădăcini,
- dar iarna mănâncă.
- dar toamna — dă semințe.
- dar oamenii — de vară.

Conform schemei numiți semnele verii. Care fenomene de vară sunt caracteristice pentru natura moartă?

Cum credeți, **ceața**, **roua** — sunt fenomene ale naturii vii sau moarte?

Mic dicționar

Ceața — o mulțime de picături mărunte de apă, sau cristale de gheață deasupra suprafeței pământului.

Roua — picături de apă, care se așează pe iarbă dimineața sau seara.

Ceața — тумán; **roua** — росá.

Gândiți-vă, de ce ceața este considerată un fenomen periculos al naturii?

Ați văzut curcubeul în realitate? Împărtășiți unul altuia, ce sentimente v-a trezit.

Presupuneți, cum apare curcubeul. Răspunsul căutați-l în poezie.

CURCUBEUL

Curcubeul fermecat
La apă s-a aplecat.
Cu razele se juca
Și-n apă se zbenguia.
Iar privighetoarea-doamnă
De sus, din cer îl îndeamnă:
— Haide, vino, sus la noi,
Urcă-te înapoi.
Și soarele imediat
Norul l-a împrăștiat.
— Dar unde-i curcubeul,
să-mi spui?
A fost și iată nu-i.

V. Kravciuk

Mic dicționar

Curcubeul — este o fâșie colorată pe cer, care apare în urma trecerii razelor solare prin picăturile de ploaie.

Curcubeul — *весёлка*.

Într-adevăr, curcubeul poate fi văzut pe cer, sau înainte de ploaie, sau după. Și numai cu condiția, că în acest timp razele de soare pătrund picăturile de ploaie. Curcubeul nu poate fi atins și niciodată nu se poate ajunge la el.

Citiți propoziția și numiți culorile curcubeului.

Regina oacheșă, gingașă vopsește această irepetabilă floare.

După semnele din popor, dacă vezi curcubeul — este spre bine. Din timpurile străvechi, după curcubeu, ucrainenii preziceau vremea.

Ce ne «spune» curcubeul? Verificați aceste semne.

- Dacă curcubeul apare dimineața — va fi ploaie.
- Dacă curcubeul apare seara — va fi vreme bună.
- Dacă culoarea roșie a curcubeului este mai accentuată — va fi vânt.

Selectați din cuvintele de reper, cele asemănătoare după sens la cuvântul *curcubeu*.

Cuvinte de reper: cununa cerului, brâul Maicii Domnului, gamă de culori, spectru, floarea-soarelui.

Cercetați, ce este specific pentru lunile de vară. Vă vor ajuta imaginile și versurile.

Lunie cireșe-adună
La copii în coș să pună.
Și vișine roșioare,
Ce se coc pe ram la soare.

Liubov Golgota

Teiul în iulie — nflorește,
Iar albina îl zărește.
— Hai veniți, dragi surioare,
În păduricea din vale.
De aici nu te poți duce,
Totu-i o aromă dulce.

Tamara Kolomieț

Secera bunica a luat
Și-a plecat la secerat,
Cum se leagă snopul
A văzut nepotul.
Augustu-aduce-n dar
Multe roade în hambar.

Liubov Golgota

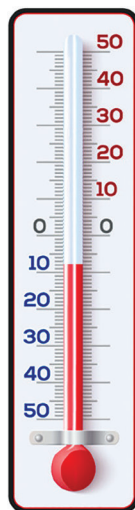
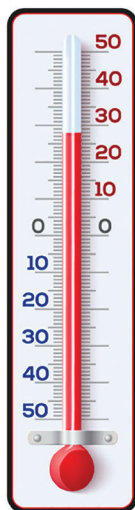
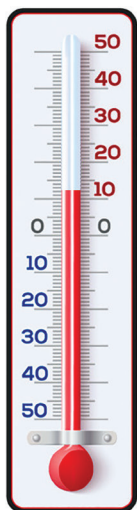

Citiți proverbele și numiți semnele fiecărei luni.

lunie — e roșior, iulie — ca un cuptor, august — grâul în hambar l-am pus.

Ce vreme este specifică verii?

Concluzie

Vara — este cel mai călduros anotimp. Lunile de vară sunt: iunie, iulie, august. Semnele timpului: ziua este mai lungă decât noaptea, este foarte cald, este multă lumină, ploaie, plantele cresc repede, se coc fructele.

Știați că...

Deoarece căldura deshidratează organismul, zilnic trebuie de băut mai mult de 1 litru de apă. Este bine să folosim multe fructe și legume. Ele conțin vitamine, care întăresc organismul.

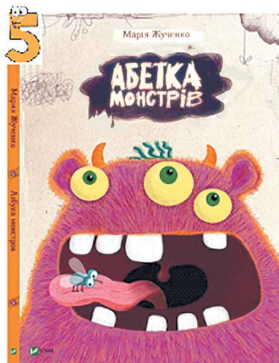

CE ÎNSEMNĂTATE AU CĂRȚILE

După coperte cercetați, despre ce sunt aceste cărți.
Ce cărți iubiți să citiți?

Cu ce compară autorul poeziei lumina?

CARTEA

Lumina apare,
Când deschidem cartea.
Lumina dispare,
Când închidem cartea.

Nu te întrista,
Cititor iubit!
Lumina înțelepciunii
În inima ta o simt.

D. Pavlyciko

De ce cartea este atât de importantă în viața omului?
Prin ce se deosebește o carte obișnuită de cea electronică? Discutați în grup, care este cartea viitorului.

Știți voi oare cum «se naște» cartea? Alcătuiți, după imagine, o povestire despre manuscrisele din trecut. Observați, pe ce scriau oamenii de demult. Scriau ei oare cuvinte, propoziții

Scrierea pe humă umedă

1

Scrierea pe pieile de animale

4

Scrierea pe pereții peșterilor

2

Scrierea pe papirus

5

Scrierea pe scoarța copacilor

3

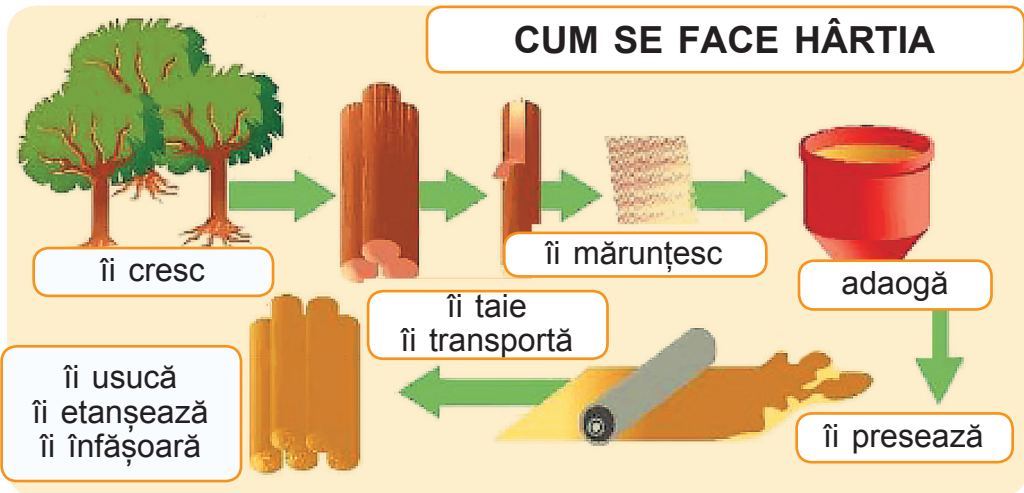
Scrierea pe plăcile de bambus

6

Povestiți, după schemă, cum se face hârtia, selectând din cuvintele de reper.

Cuvinte de reper: copaci, la fabrică, la surcele, clei, apă, smoală, pe conveyer, în rulouri.

Aflați și discutați în grup, conform schemei, cu ce scop se adună maculatura. Ce puteți face, pentru a salva un copac?

Familia —
100 kg de
maculatură
în 2 ani

Din 100 kg
de maculatură

Câți copaci
va salva
familia
în 4 ani?

Dintr-un
copac

60 kg

Compuneți regulile de folosire a cărților.

Continuați propoziția. Alegeți cuvintele colorate. Verificați-vă în perechi.

— În ce constă ▲?

— Fericirea constă în victorie!

— În ce constă ▲?

— Victoria constă în cunoștințe!

— Unde sunt ▲?

— Cunoștințele sunt în cărți.

— Unde sunt ▲?

— În ▲.

fericire

biblioteca

cărți

cunoștințele

victorie

Cercetați, cum s-a format cuvântul *librărie*.

CARTE — LIBRIS (în latină) —
LIBRĂRIE

În unele țări europene sunt formate locuri confortabile pentru lectură, la fel ca în orașul turcesc-Stambul.

În clasă amenajați un colțisor confortabil pentru lectură. Cu ajutorul maturilor, amenajați un astfel de colțisor și acasă.

Luați parte la acțiunea «Să reparăm cartea».

Cum să păstrăm cartea

- Colțisorul rupt al paginii, încheiați-l atent cu o bucățică de foaie albă, cu ajutorul liniei însemnați bucata, care este de prisos și tăiați-o.
- Pagina ruptă încheiați-o cu o fâșie de hârtie subțire, transparentă, pentru ca să se vadă scrișul prin ea.
- Pe partea interioară a foii rupte puneți clei și lipiți-o la loc.

Urări cititorilor

1. Rețineți: lectura — este un lucru important, necesar și serios.
2. Citiți, făcând notițe, iar uneori reveniți la ceea ce ați citit.

3. Nu lăsați cartea neterminată, fără motiv.

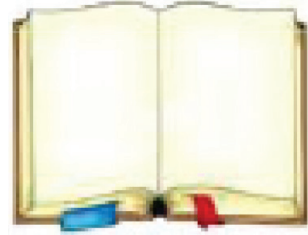
4. Întorcând pagina, gândiți-vă ce ați reținut, ce v-a impresionat.

5. Încercați să înțelegeți singuri ceea ce citiți, cuvintele necunoscute căutați-le în dicționar.

6. Veți ține minte cărțile citite, dacă veți povesti conținutul lor colegilor, prietenilor, părinților.

7. Răsfoiți cărțile educative.

8. Nu desenați paginile cărților.

Dar ce cărți ai tu?

Concluzie

Cartea — este un ajutor, un îndrumător, iar pentru acei ce o păstrează și un prieten adevărat. Ea ne descoperă comorile limbii materne, ne ajută să înțelegem puterea cuvântului, să fim cinstiți, lucrători, ne dezvoltă imaginația.

Știați că...

Cu două secole în urmă, cărțile erau legate de rafturi cu lanțuri. Lanțurile erau lungi și vizitatorii puteau citi liber, dar nu puteau lua cărțile din bibliotecă. De ce? Pentru că în acele timpuri cărțile erau foarte scumpe.

CE FORME ARE SUPRAFAȚA PĂMÂNTULUI

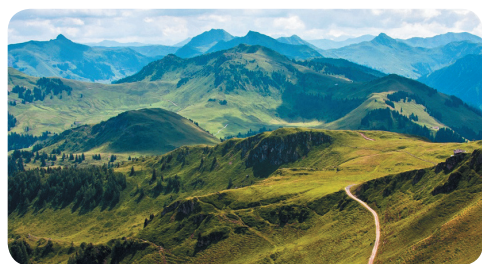
Priviți localitatea voastră. Cum este ea — netedă sau deluroasă? Poate sunt munți? Împărtășiți-vă impresiile cu colegii.

Priviți fotografia. Ce fel de suprafață este specifică pentru această localitate? Argumentați.

Pe care fotografie este reprezentată o localitate cu suprafață netedă, dar pe care — deluroasă?

Relieful este format din asperitățile scoarței terestre. Suprafața pământului din Ucraina este mare. Pentru ca să vedem întreaga suprafață sau doar o parte, ne folosim de **hartă**.

Câmpiile, șesurile de pe hartă sunt însemnate cu galben și verde, iar **munții** — cu cafeniu.

Mic dicționar

Totalitatea asperităților scoarței terestre reprezintă *relieful*.
Relief — рельеф; *hartă* — карта.

Priviți harta Ucrainei. Aflați, ce ocupă mai mult loc pe ea — munții sau câmpiile. Ce munți sunt pe teritoriul Ucrainei?

Gândiți-vă, care tip de suprafață este mai favorabilă pentru gospodăria agricolă? De ce?

Concluzie

Suprafața teritoriului Ucrainei este diferită — sunt și munți, și câmpii. Predomină teritoriile de șes. Pe teritoriul Ucrainei sunt munții Carpați și munții Crimeea.

Știați că...

Canion — vale adâncă și foarte strâmtă, cu pereții abrupti și cu fundul îngust, prin care râurile curg vijelios, formând vârtejuri. În Ucraina este unul dintre cele mai mari canioane din Europa — Dnistrovsk.

EXISTĂ OARE TAINE SUBTERANE

Întotdeauna sunteți atenți pe unde mergeți? Nu de aceea ca să nu cadeți, dar să observați, să ridicați și să priviți una dintre minunile naturii — o piatră.

Planeta noastră se compune din roci solide. Să privim în adâncimile pământului, pentru a cerceta tainele subterane.

Prin «cuvântul» «pietre» se subînțeleg **rocile sedimentare**. Ele sunt solide și friabile. Rocile sedimentare se găsesc peste tot: unele la suprafața pământului, altele — în adâncul pământului. Ele sunt numite **substanțe utile**.

Oamenii le folosesc pentru necesitățile lor.

Mic dicționar

Substanțe utile — rocile sedimentare, care sunt extrase din adâncul pământului sau de la suprafață. Ele sunt în stare lichidă, solidă și gazoasă.

Piatra, din timpurile străvechi, are o importanță deosebită în viața oamenilor. În istoria omenirii a existat chiar epoca de piatră, perioada când **strămoșii** noștri confecționau din piatră diferite obiecte.

Mic dicționar

Strămoși — bunei, străbunei, generația precedentă.

Oameni antici — acei, care au trăit pe planeta Pământ foarte demult — cu un milion de ani în urmă, sau poate chiar mai mult.

Oameni antici — *давні люди*; **strămoși** — *пращури*.

Granitul, cărbunele, sarea — sunt substanțe solide, petrolul — lichidă, gazul natural — gazoasă.

Numiți obiectele, care erau confecționate de oamenii antici din piatră.

UNELTE DE MUNCĂ

Topoare

ARME

Vârfuri de sulite

Priviți rocile sedimentare din imagini. Care dintre ele le cunoașteți? Cum sunt folosite de oameni?

Granit

Petrol

Sare

Cărbune

Gaz natural

Nisip

Oamenii de știință, care se ocupă cu căutarea rocilor se numesc — **geologi**.

Povestiți, unde se folosește creta și granitul.

Capătul creionului, care lasă urme pe hârtie, este făcut din roca sedimentară — **grafit**.

Adunați o mică colecție de pietre. Încercați să aflați de la mături, ce roci sedimentare sunt acestea.

Pentru confecționarea bijuteriilor se folosesc pietre prețioase. Acestea sunt diamantul, rubinul, smaraldul, etc.

Diamant

Rubin

Smarald

Safir

Întrebați rudele, dacă au bijuterii cu pietre scumpe. Ce vă pot povesti despre ele? Vizitați expoziția de roci sedimentare din localitatea voastră. Împărtășiți-vă impresiile cu colegii.

Știți voi oare din ce se confecționează sticla? Sticla este topită în cuptoare speciale la temperatură înaltă, din nisip, sodă calcinată și var.

Nisip

Sodă calcinată

Var

Sticlă

Povestiți, ce obiecte din sticlă aveți acasă. Despre care particularitate a lor trebuie să ținem cont mereu?

Cum veți proceda, dacă veți vedea o sticlă aruncată? Propuneți variante de reutilizare a ei.

LUCRARE PRACTICĂ

De cunoaștere a rocilor sedimentare din ținutul natal și particularitățile lor

Aveți nevoie de: o colecție de roci sedimentare din localitatea voastră.

Aflați, ce roci sedimentare se extrag în ținutul vostru natal. Cum sunt ele folosite?

Cercetați în grup particularitățile unei roci sedimentare, conform planului.

1. Ce culoare are.
2. Are luciu.
3. Starea (solidă, lichidă, gazoasă).
4. Durabilitatea.
5. Cum se numește.
6. Cum este folosită de oameni în gospodărie.

Folosind diferite surse de informație, pregătiți o povestire despre o rocă sedimentară din ținutul vostru (la alegere).

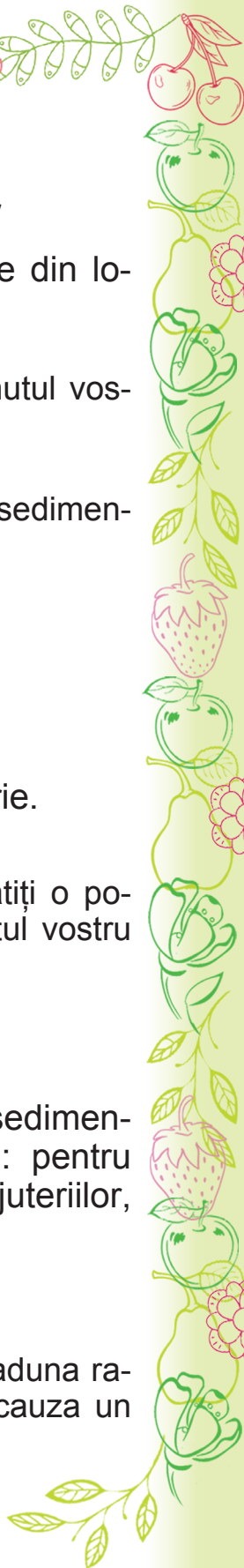
Concluzie

Planeta noastră este compusă din roci sedimentare, pe care omul le folosește în gospodărie: pentru confecționarea materialelor de construcție, bijuteriilor, sticlei, etc.

Știați că...

Nu aruncați niciodată sticlele goale! Ele pot aduna razele soarelui într-un singur punct, fapt care poate cauza un incendiu.

CUM SE FORMEAZĂ SOLUL

Ghiciți ghicitoarea. Unde se poate vedea solul?

Nu e om, dar bea. Nu e bucătar, dar pe toți îi hrănește.

Priviți solul din gârla din fereastră. Descrieți-l după întrebările de mai jos.

- Ce culoare are solul?
  - Are miros?
  - Există în sol o rețea de spații sau pori?
  - Sunt mulți? Ce mărime au?
  - Solul este uscat sau umed?
- Afânat sau dens?
- Ce crește în el?

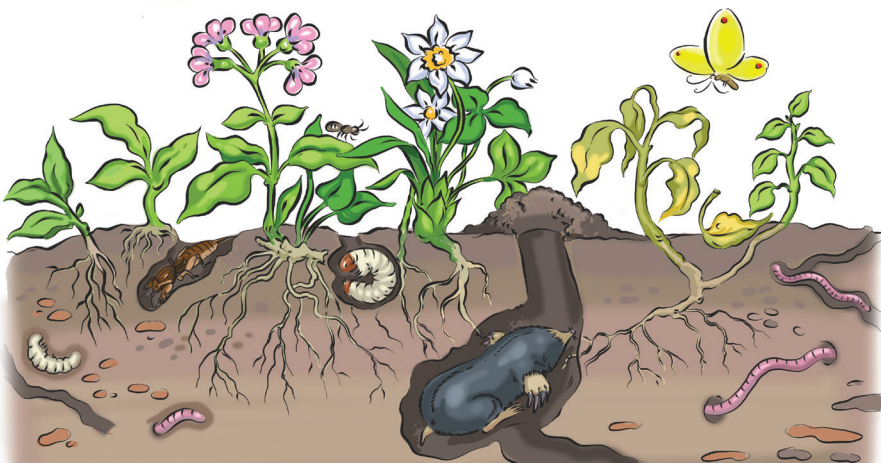
Mic dicționar

Solul — este stratul superior de pământ, pe care cresc plantele și în care trăiesc diferite organisme vii.

Sol — грунт.

Povestiți, după desen, pentru care ființe solul le este casa?

Solul — partea superioară a planetei noastre, pe care umblăm, creștem roada, ne construim case.

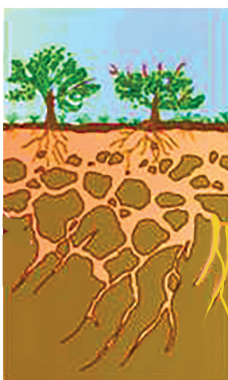
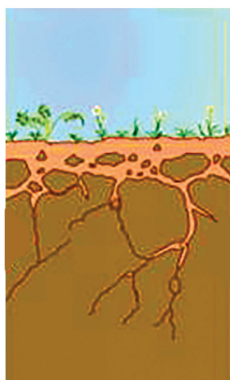
Solul este o comoară, pe care ne-a dăruit-o natura. El este necesar pentru viață, la fel ca apa și aerul. Fără sol viața este imposibilă.

Argumentați, prin exemple proprii, importanța solului pentru viață.

Aflați, după imagine, dacă grosimea solului este aceeași în diferite locuri de pe planetă. Cum vă gândiți, influențează oare grosimea solului asupra vieții plantelor?

Știați că...

Solul poate avea o grosime de la 2 cm la 200 cm. Pentru formarea unui strat de sol, cu grosimea de 2 cm, este nevoie de un secol întreg (100 de ani).

După schemă, numiți factorii, care influențează formarea solului.

Acești factori formează rocile sedimentare, formând particulele mărunte, din care se compune solul. Resturile plantelor și animalelor moarte se descompun, sub influența microorganismelor și se formează **humusul**. Humusul conține diferite substanțe nutritive, care sunt necesare plantelor, și dă solului o culoare mai întunecată. Dacă în sol este humus, atunci solul este fertil. **Fertilitatea** — proprietatea de bază a solului. Solurile ucrainene — sunt cele mai roditoare din lume.

În porii solului este **apă**.

Ce intră încă în componența solului. Pentru a răspunde la aceste întrebări, efectuați experimentele.

Experimentul 1. Într-un pahar cu apă dați drumul la o bucatică de sol. Ce observați?

Din componența solului face parte — **aerul**.

Experimentul 2. Într-un pahar cu apă presurați sol, amestecați-l și lăsați-l așa. Ce ați observat? La fundul paharului s-a format un strat de nisip și argilă.

În sol este ***nisip*** și ***argilă***.

Gândiți-vă unde dispare apa murdară, după ce se spală vasele, hainele? Care sunt urmările poluării solului?

Dacă solul nu este îngrijit și nu este prelucrat, poate să se piardă, fără să-l putem reface.

Confecționați un șoricel, după model sau fantezie proprie.

Aveți nevoie de: o bucată de pâslă sau alt material, două mărgele negre, cretă pentru a desena pe material, foarfece și clei PVA.

Unde locuiesc șoarecii? Alcătuiți lanțul trofic, din care fac parte șoarecii. Ce contribuție are animalușul la formarea solului?

Știați că...

Rolul viermilor de ploaie au un rol important pentru sol. Ei își fac drumuri, astfel înmoaie solul. Atunci în el mai bine pătrunde aerul și apa.

Rețineți: cu cât este mai mare sămânța, cu atât se seamănă mai adânc în sol. Priviți modelul care l-au creat elevii clasei a 2-a. Găsiți greșeli în el. Creați modelul propriu de creștere a plantelor.

Concluzie

Solul — este stratul superior roditor al pământului, pe care cresc plantele și în care trăiesc diferite organisme vii. În componența solului intră apa, nisipul, argila, humusul, aerul.

DIN CARE POMUȘOARĂ ESTE COLIERUL

Ce înseamnă colier? Ce culoare poate avea?

Vara — perioada pomușoarelor gustoase, suculente și parfumate, coapte și roșii, albastre, galbene și violete.

Mic dicționar

Pomușoare sunt numite niște fructe mici suculente ale plantelor.

Pomușoare — ягоди.

Pomușoarele cresc pe copaci, pe tufari și pe plante. Ele sunt de grădină și de pădure, sunt comestibile și otrăvicioase.

Vișine

Zmeură

Merișoare

Unde cresc aceste pomușoare? Numiți-le.

Pomușoarele de pădure sunt mai aromate ca cele de grădină. Ele ne răcoresc în zilele călduroase de vară, sunt bogate în vitamina C, care este un nutrient esențial al vieții.

Găsiți ce este «de prisos». Aflați, unde cresc aceste pomușoare.

Cum sunt folosite pomușoarele în familia voastră?

Numărați câte plante sunt pe desen. Sunt printre ele de cele otrăvitoare? Câte? Fructele căror plante sunt comestibile?

Boaba
lupului

Tulichina
lupului

Călina

Lăsnicior

Boz cu
fructe

Dracilă

Mătrăguna

Cătina

Rețineți! Nu se poate de gustat aceste fructe!

Mic dicționar

Plante otrăvitoare — sunt plantele care conțin substanțe ce pot provoca boala sau chiar moartea.

Plante otrăvitoare — *отруйні рослини*.

Otrăvitoare pot fi nu numai plantele, ciupercile, dar și unele obiecte, care le aveți acasă. Aceste sunt produsele de curățare, de îngrijirea corpului, îmbrăcămintei, încălțăminte, etc.

Când soluția pentru spălarea veselei, șamponul, și alte obiecte casnice pot provoca intoxicarea organismului?

Dacă aceste substanțe nimeresc în organismul omului, ele pot provoca intoxicație alimentară.

Dacă folosim medicamente fără recomandările medicului, putem dăuna grav organismului.

Ce sfaturi le-ați da acestor copii? Discutați în grupuri.

Ce se poate întâmpla dacă folosim medicamente care nu sunt recomandate de medic sau acele care le-ați cumpărat singuri de la farmacie? Cine ia decizia referitor la folosirea medicamentelor de către copii?

De ce vara este considerată cel mai prețios anotimp pentru întărirea sănătății?

Povestiți unul altuia cu ce ne hrănește pădurea vara? Pot oare copiii merge singuri la pădure? De ce?

Rețineți! În iunie încă continuă «perioada de tăcere» în pădure. Nu deranjați animalele.

Concluzie

Vara se coc multe pomușoare succulente, gustoase. Sunt pomușoare comestibile și otrăvitoare. Nu rupeți și nu mâncați pomușoarele care nu le cunoașteți. Acest lucru este periculos pentru sănătate.

Știați că...

Pomușoarele aduc mult folos. Pentru îmbunătățirea vederii ajută afinele, coacăza, călina și păducelul.

CARE SUNT PREOCUPĂRILE ANIMALELOR VARA

Ce animale vă place să urmăriți vara?

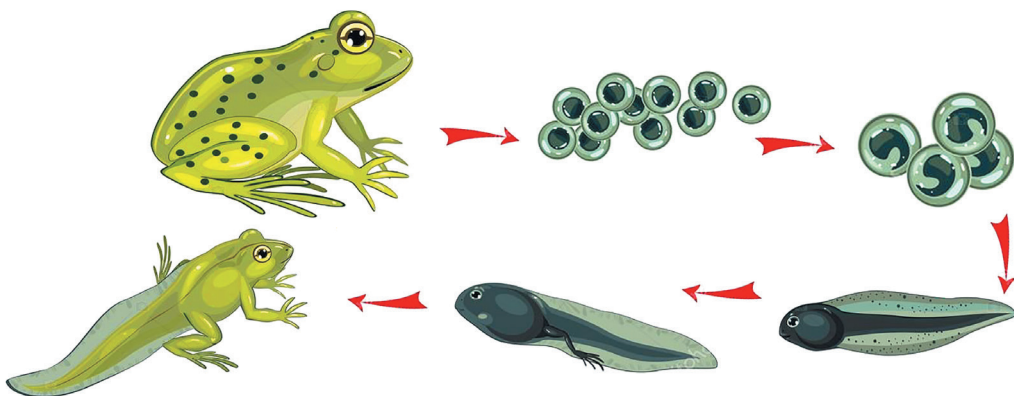
Vă puteți imagina anotimpul vara fără fluturi? Cu aripile pudrate, viu colorate îi putem vedea în poienile din pădure, în parcuri! Viața unor fluturi este scurtă — ei trăiesc aproximativ două săptămâni. Ei nu se pot hrăni, deoarece nu au trompă. Depun ouă și mor. Alți fluturi trăiesc mai mult. Larva ei hibernază, dar primăvara și vara zboară și sorb nectarul din flori cu ajutorul trompei.

Numiți fluturii din imagini care i-ați recunoscut și i-ați văzut în realitate.

În iunie se încălzesc rezervoarele de apă. Din icrele broaștelor ies mormolocii, care până la sfârșitul verii se transformă în broscuțe tinere. Broaștele se hrănesc cel mai mult cu insecte, câteodată — cu peștișori mici.

Depune icre – oblețul (obletele), carasul. În adâncul apelor mișună o mulțime de pești mici.

Povestiți ce fel de pești trăiesc în rezervoarele de apă din localitatea voastră.

Ce pericol ascund insectele vara?

Atunci când ne mușcă țânțarii simțim o mâncărime puternică. Dacă scărpinăm locul unde ne-a mușcat putem provoca infecții. De aceea rănilor provocate de mușcăturile țânțarilor medicii recomandă să prelucrăm cu iod sau alte substanțe speciale.

Țânțarii sunt mai activi de la asfințitul soarelui până în zori. Pentru a evita mușcăturile de țânțari îmbrăcați haine de culoare deschisă cu mânecile lungi.

La începutul verii la majoritatea păsărilor din ouă ies puișorii. Păsările își hrănesc puișorii neputincioși, care mănâncă mult și cresc repede.

Imediat după ce ies din ouă rățuștele și găsculițele pot înota, pot alerga și se pot hrăni singure.

Care din aceste păsări pot fi văzute vara în ținuturile voastre? Presupuneți ce s-ar întâmpla cu copacii, dacă în pădure n-ar fi păsări. De ce?

Pupăză

Țiclean

Muscar

Turturica

Vara majoritatea animalelor își cresc puii, părinții îi pregătesc pentru viața independentă. Animalele răpitoare învață pui să vâneze. Lupușorii se învață să găsească rozătoare, broaște, păsări care-și fac cuiburi pe pământ. Vulpițele caută șoareci, vânează păsări înotătoare, iepuri. Ursuleții împreună cu mama lor caută pomușoare, ghinde, alune, furnici broaște.

Vara căprioarele, cerbii, elanii pot găsi multă hrană. Puii lor cresc foarte iute. Animalele mature învață puii cum să se apere de răpitori.

Ajutați copiii să ia decizii corecte. Ce se va întâmpla mai departe?

Elevii clasei a doua au fost în excursie în parc. Au văzut multe lucruri interesante în timpul călătoriei.

Sofia

Eu am văzut în tufari un cuib, unde erau câteva ouă punctate.

Marin

În iarbă am văzut un pui de pasăre speriat. Cred, că a căzut din cuib.

Concluzie

Nașterea, hrănirea și educația puilor — sunt preocupările animalelor în timpul verii. Ele își pregătesc pui pentru viața independentă — să caute hrană, să-și facă cuiburi, să se apere de răpitori.

Știați că...

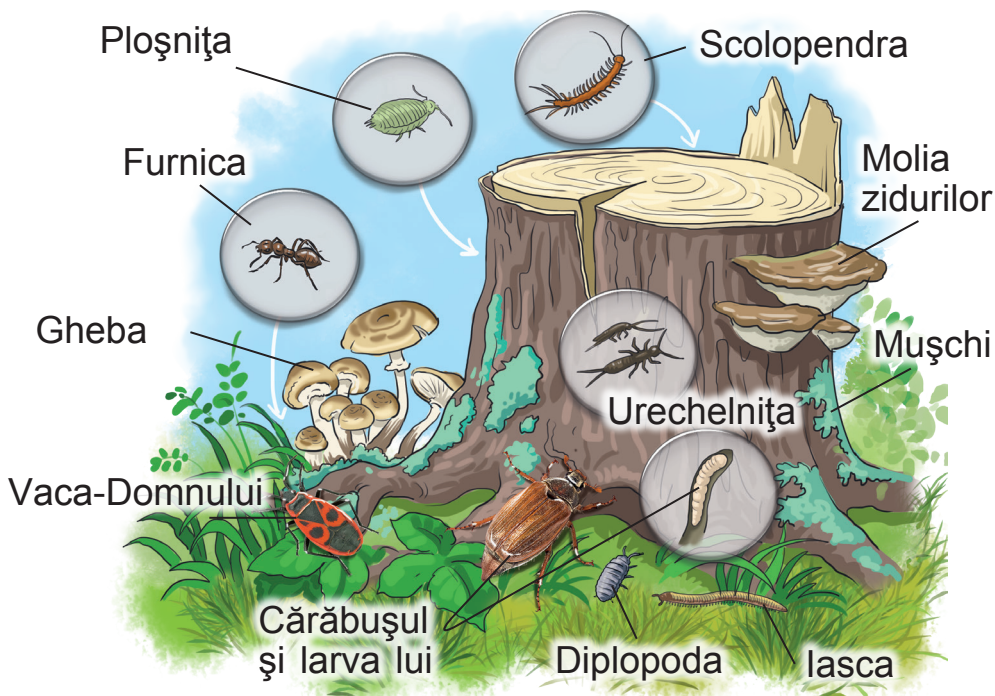
Perioada de somn a animalelor depinde de aceea, cât sunt ele de active. Majoritatea păsărilor zboară numai ziua, de aceea noaptea dorm. Animalele mărunte dorm ziua și se hrănesc noaptea. Furnicile nu dorm nicicând.

PROIECT «CINE LOCUIEȘTE ÎN BUTURUGĂ BĂTRÂNĂ»

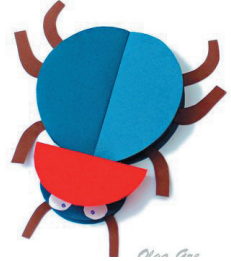
Efectuați cercetările în natură. Găsiți pe lângă școală o buturugă bătrână. Cu ajutorul lupei priviți, cine locuiește în ea. Din Internet aflați mai multe despre locuitorii ei.

Creaiți machetul unei buturugi bătrâne și confecționați locuitorii ei.

Aveți nevoie de: scoarța copacului, mușchi uscat, crenguțe uscate și alte materiale naturale, plaste-lină, hârtie colorată carton, ață, bucăți de material, sârmă (materiale la alegere), creioane colorate, creion simplu, foarfece, modelator, clei PVA.

Folosiți tehnologiile cunoscute de voi pe parcursul anului de învățământ și cele care vă plac.

Știați că...

Dacă vom aduna din pădure copacii care au putrezit, atunci vor dispărea locuințele multor specii de organisme. Nu merită să vă temeți de aceste organisme. Insectele și alte vietăți, care trăiesc în copacii putrezi și în buturugi nu pot deveni o sursă de infecție pentru plantele vii. Pe un copac sănătos aceste organisme nu supraviețuiesc.

UNDE CĂLĂTOREȘTE SCRISOAREA ELECTRONICĂ

Ați scris și ați trimis scrisori și mesaje? Ce fel de scrisori sunt?

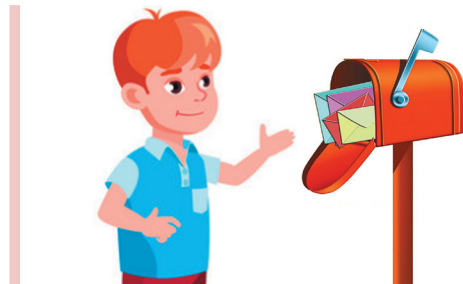
Pentru a petrece o victorină elevii clasei a doua au scris un anunț. După desen discutați, care dintre anunțuri conține o informație completă despre această activitate?

Informația poate fi transmisă cu ajutorul **mesajelor electronice**. Pentru a face acest lucru folosim smartphone-ul sau calculatorul.

Care din aceste imagini corespunde imaginației voastre despre **poșta electronică**? Explicați. Ce este poșta electronică?

Mic dicționar

Poșta electronică — este un serviciu de transmitere a informației scrise, foto, audio în formă electronică prin rețeaua Internet.

Internetul — este rețeaua universală, care unește computerele din întreaga lume.

Poșta electronică — електронна пошта; **internetul** — Інтернет.

Internetul — este o descoperire a savanților din SUA, care căutau modalități de schimbare rapidă a informației din diferite colțuri ale lumii.

Ați trimis mesaje prin poșta electronică? Ați conversat cu ajutorul programelor de calculator? Împărtășiți vă părerile în grupuri.

Datorită Internetului vă puteți «uita» în calculatorul vecin și în același timp puteți viziona filme împreună cu prietenii pe **gadgeturile** personale. Calculatorul vă va ajuta să găsiți informații diferite, dacă are acces la rețeaua universală Internet.

Mic dicționar

Gadget — oricare dispozitiv electronic (telefon mobil, planșetă, carte electronică, computer, etc.).

Discutați în grupuri. Cum calculatorul și Internetul vă poate ajuta la studii? De ce crește numărul celor care folosesc Internetul?

Cu ajutorul Internetului aflați istoria apariției lui. Cum apariția rețelei Internet este legată cu liniile telefonice.

Pentru «călătorii» în Internet sunt create programe speciale — **browsere**. Cele mai răspândite sunt:

Google
Chrome
Google Chrome

Mozilla Firefox
Mozilla
Firefox

Internet Explorer
Internet
Explorer

Opera
Opera

Mic dicționar

Browser — este o programă de calculator specială, cu ajutorul căreia putem revedea și afișa informația pe ecran.

În traducere din limba engleză *browser* înseamnă «explorator», dar din limba spaniolă și franceză – «navigator». Adică cel, care conduce, sau orientează spre atingerea scopului.

Deci, cuvinte asemănătoare după sens la cuvântul *browser* sunt cuvintele *navigator*, *explorator*.

Aflați, dacă la voi în școală computerele sunt conectate la rețeaua Internet. Ce browser s-a folosit pentru aceasta?

Se folosesc familiile voastre de rețeaua Internet? Cu ce scop? Ce browser este instalat în calculatorul de acasă?

În Internet printre numărul mare de informații este o informație, ce se indică prin semnul **copyright**. Acest semn semnifică, că informația are **autor**. Dreptul de autor referitor la această informație este protejată de lege.

Informația cu semnul copyright poate fi folosită, dar obligatoriu trebuie de indicat cine este autorul. Altfel reiese că voi apropriați lucrarea străină. Iar aceasta este încălcarea drepturilor autorului.

INFORMAȚIA

poate fi folosită
larg

necesită obligatoriu
indicația autorului

Găsiți semnele copyright în manualul vostru pe partea opusă a foii de titlu. Numiți numele și prenumele autorilor, editura.

Informația din manual aparține autorilor și editurii.

Pot oare oamenii să primească informații diferite din unele și aceleași surse?

Cum vă poate ajuta Internetul, dacă:

- trebuie să aflăm care este cel mai mare animal din Ucraina;
- în școală se organizează un iarmaroc de primăvară;
- cineva dintre părinți se află în deplasare?

Rețineți! Nu se spun oamenilor necunoscuți datele personale și informații despre rude și oameni apropiați. Adresați-vă părinților sau profesorilor în caz, dacă ați primit o informație neplăcută.

Se «îmbolnăvesc» oare calculatoarele? Ce boală periculoasă îi poate ataca?

Concluzie

Rețeaua Internet — este o rețea imensă, ce unește calculatoarele din întreaga lume. Folosind materiale din Internet, nu uitați de drepturile de autor, feriți-vă de pericol.

DE CE NATURA ARE NEVOIE DE OCROTIRE

Ce pericol pentru mediul înconjurător prezintă obiectele din imagini?

Discutați în grup, cum poate fi salvat Pământul.

Cum îngrijesc maturii mediul înconjurător? Cu ce îi pot ajuta copiii?

Alcătuïți o povestire după desen «Noi – iubim natura».

Economisiți materialele

Nu lăsați murdărie în urma voastră

Păstrați fiecare picătură de apă

Păstrați lumina și căldura

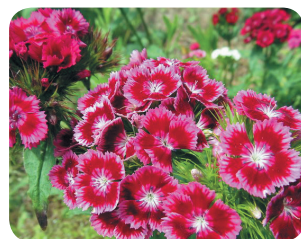
Amintiți-vă, ce știți despre Cartea Roșie a Ucrainei. Priviți plantele din Cartea Roșie a Ucrainei. Cresc ele în ținutul vostru? Cum sunt protejate?

Ciulin

Papucul doamnei

Garofiță

Zambile struguraș

Zadă

Rușcuța de primavară

Oamenii care iubesc natura ocrotesc animalele de braconieri, de boli, iarna le hrănesc, iar vara le dau apă.

Priviți animalele din Cartea Roșie a Ucrainei. De ce ele au nevoie de ocrotire? Trebuie oare ocrotite și restul animale?

Cocor

Anghila

Bondar

Rădașcă

Râsul

Coadă rândunicii

De ce plantele și animalele ajung în Cartea Roșie? Ce se poate face pentru a le proteja?

Oamenii au început să protejeze natura. Astfel au apărut primele rezervații naturale — locurile, unde se ocrotește natura vie și moartă. În rezervațiile naturale nu se permite vânatul, pescuitul, să se adune ciuperci sau pomușoare.

Mic dicționar

Rezervații naturale — niște teritorii, unde este interzisă orice activitate a omului.

Rezervații naturale — *заповідник*.

În rezervațiile naturale animalele și plantele cresc și se dezvoltă pe cale naturală, necunoscând influența distrugătoare a activității omului.

În fiecare an, pe 11 ianuarie protectorii naturii sărbătoresc **Ziua rezervațiilor naturale**.

Rezervațiile naturale sunt făcute nu numai pentru ocrotirea naturii, dar și pentru studierea ei. Acolo activează oamenii de știință. Ei cercetează «viața» rezervației naturale: câți urși și cerbi sunt acolo, care plante au înflorit primele, care păsări au scos mai mulți pui, care mai puțini și de ce.

Pe teritoriul Ucrainei sunt 19 rezervații naturale.

Aflați, dacă sunt rezervații naturale în regiunea voastră. Cum se numesc?

Rezervația naturală
«Medobory»

Rezervația naturală
Polessky

Cea mai mare rezervație naturală din Ucraina este Askania-Nova. Este un colțisor din natură la Sudul țării, în regiunea Herson. Aproape 70 specii de animale din Askania sunt înscrise în Cartea Roșie a Ucrainei.

Rezervația naturală Askania-Nova

Pregătiți în grupuri un proiect «Registrul de reclamații al naturii». Luați cuvântul din numele oricărui component al naturii: apă, sol, aer, plante sau animale. Explicați, cui adresați plângerea și de ce. Scrieți sau desenați această plângere. Uniți apoi proiectele, formând unul comun.

Concluzie

Lumea noastră e ca o poveste,
Pe cer un noraș plutește.
Să ocrotim și să păstrăm,
Natura care-o admirăm.
În poieniță floarea înflorește,
Iar soarele din cer zâmbește,
Privighetoarea cântul și-l doinește,
Ce minunat este în jur! Trăiește!

Lidia Lavrik

Știați că...

Un animal foarte frumos din Ucraina — este râsul. Nici un animal nu este atât de grațios ca el în timpul vânătorului. Firele de păr de pe urechi îl fac să audă foarte bine.

CARE SUNT ÎNSĂRCINĂRILE NOASTRE ÎN TIMPUL VERII

Ce planați să faceți vara? Alcătuiți planul odihnei de vară.

Ce reguli de comportare trebuie să respectăm, aflându-ne lângă rezervoarele de apă vara?

Ați călătorit cândva? Cu cine și unde? Propuneți familiilor voastre să faceți o călătorie prin ținutul natal.

Se poate călători cu animale? Cum trebuie să ne pregătim pentru asemenea călătorii?

Chiar dacă călătorim cu maturii, trebuie să respectăm regulile de securitate.

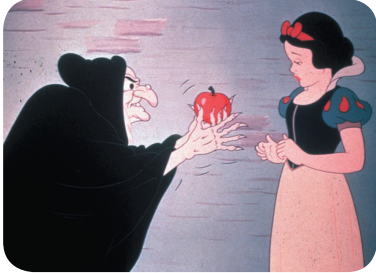

Alegeți deciziile corecte, pentru o odihnă în siguranță.

De omul străin nu mi-e frică defel,
În vorbă intru cu el.

De străini mă-ndepărtez,
Astfel problemele le ocolesc.

Iau mereu din mâini străine,
Bomboane, mere, alune.

Pentru nimic în lume,
Nu iau nimic din mâini străine.

Despre familie, casă și cum trăiesc,
Povestesc la toți, care-i întâlnesc.

Numele și unde locuiesc
Nu spun nimănui, cât trăiesc.

Versuri de L. Zakaliujny

Ce putem afla călătorind prin Ucraina? Continuați poezia cu cuvintele voastre.

CĂLĂTORIE PRIN UCRAINA

Aș vrea să umblu prin țară hoinar,
Să-i admir frumusețea din hotar în hotar:
Câmpiile mănoase, izvorul cristalin,
Pădurea seculară de pe pământ străbun.

Să mă mai primblu încă, pe strada mea aș vrea,
Prin toată Ucraina – slăvită țara mea,
Căci fiecare loc – ascunde un mister,
O comoară sfântă și un dor etern.

L. Vasileva

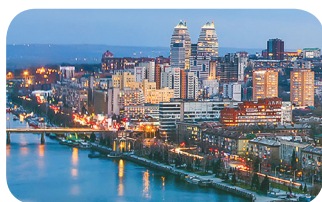

Priviți fotografiile monumentelor arhitecturale din diferite colțuri ale Ucrainei. Formați perechile «monument arhitectural — oraș».

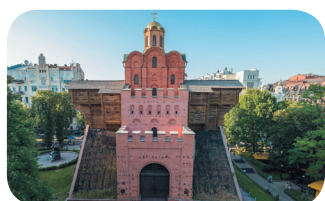
Piața Centrală
(Ploschea Rynok)

DNIPRO

Fontanele
de pe Bugul de Sud

KYIV

Porțile de Aur

KRAMATORSK

Piața Centrală (Ploschea Sobornosti)

ODESA

LVIV

Treptele Potemkin

VINNYȚA

Țărmul Niprului

Cine are nevoie de informația meteo?

Eu plec cu părinții
la odihnă
în munți.

Împreună cu
fratele ne vom
odihni vara la râu.

Eu îl voi ajuta
pe bunicul
în atelier.

Însemnați în calendar sărbătorile de vară. Care dintre ele sunt sărbători de stat?

1 iunie — Ziua Internațională a protecției copiilor.

28 iunie — Ziua Constituției Ucrainei.

24 august — Ziua Independenței Ucrainei.

Cu ajutorul surselor de informații disponibile, căutați denumiri de orașe, în care străzile, piețele sunt numite în cinstea unei sărbători de vară.

Cine sunt vecinii voștri? Alegeți afirmațiile corecte.
Vecinii mei sunt oameni, care...

- învață cu mine într-o clasă.
- locuiesc alături de familia mea.
- Merg cu mine într-un autobus.

Ghiciți ghicitoarea.

Micuț și rotund sunt eu,
Pe hăinuțe stau mereu.
De-am căzut acul îl strig
Și te-nchei când îți e frig.

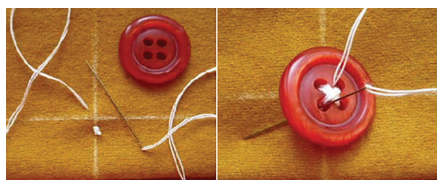

Confecționați aplicația «Vara» după model sau fan-tezie proprie.

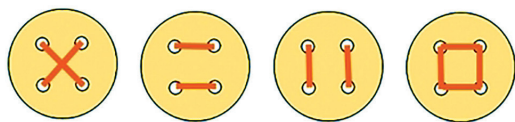
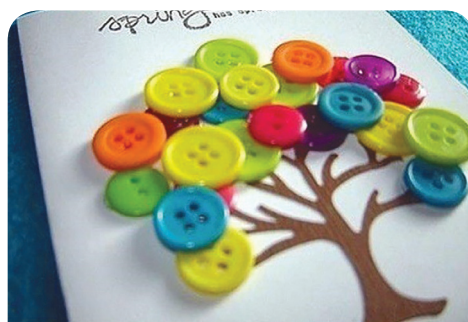
Aveți nevoie de: o foaie de carton de culoare albastră, foi colorate, creion simplu, nasturi de diferite culori și mărimi, ac, ață, foarfece, degetar și clei PVA. Amintiți-vă regulile de lucru cu acul, care trebuie să fie lungimea firului de ață.

Cum se coase corect un nasture

1. Legați ața nod din spatele cartonului.
2. Hotărâți cum veți coase nasturele.
3. «Împungeți» cu acul în gaura nasturelui.
4. Treceți acul cu ața prin piciorul nasturelui.
5. Pentru a întări cusătura, treceți cu ața de două-trei ori în jurul piciorului nasturelui, încercând să «împun-geți» cu acul în același loc.
6. La final, faceți un nod puternic pe dos, pentru a fi siguri că nu se va desface cusătura.

Coaserea nasturilor

Metode de coasere a nasturilor

Pentru ce avem nevoie de nasturi la haine? Cum ar fi hainele fără nasturi? Explicați.

De ce iubiți vara? Ce jocuri de vară vă plac cel mai mult?

Jocul didactic «Fii atent!». Potrivii pentru denumirile părților corpului. Demonstrați această acțiune.

CAP, OCHI, URECHI, MÂINI, PICIOARE, GURĂ

Cuvinte de reper: a arunca, a prinde, a gândi, a privi, a scrie, a citi, a susține, a zâmbi, a alerga, a ține.

Măsurați-vă înălțimea, rețineți ce înălțime aveți sau înscrieți-o în caiet.

Rețineți! În timpul odihnei în natură este interzis să lăsam resturi. Trebuie să facem curățenie după noi.

Ce diferență este între aceste desene? Care variantă va alege familia voastră după piknik? Ce trebuie să facem cu resturile și cu gunoiul?

Selectați din cuvintele de reper acele, care se potrivesc în locul punctelor. Discutați unul cu altul ce înseamnă — să fii prietenul naturii?

PATRIA

Iată furnicuța fuge,
Râul la vale se scurge.
Nu rupe...
Nu călca...
Poienița este-n floare,
Călina-n haină de sărbătoare.
Uite ce frumoasă
E Ucraina noastră.
Cocorii spre cerul....
Se înalță lin.
... să-i fii naturii
Iară țării — fiu.

A. Kaminciuk

Cuvinte de reper: frăguțele, prieten, margaretele, senin.

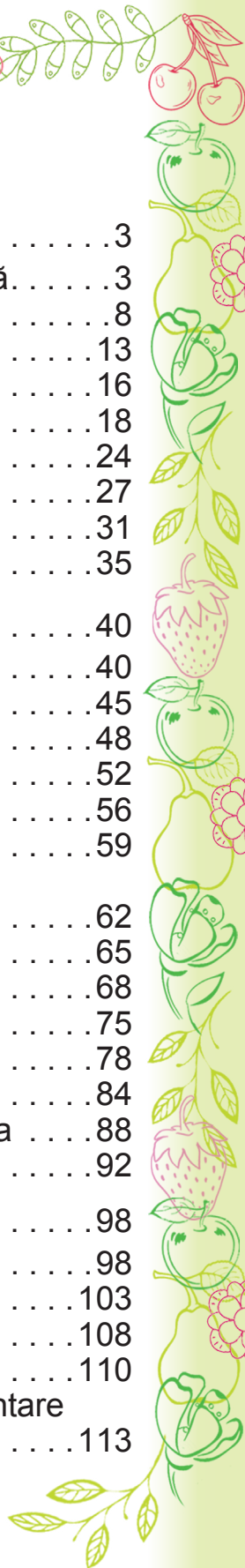
- Ce succese ați obținut în timpul anului?
- Ce ați aflat nou? Ce ați învățat?
- Ce trebuie să facem, ca visele să devină realitate?
- Putem cerceta lumea, fără a depune efort?
- Poate oare omul să le știe pe toate? De ce?
- Vă puteți bucura de succesele altora?
- Unde poate avea omul nevoie de creație?

Începe vacanța de vară. Cum ar trebui să o petrecem, ca să ne amintim de ea un an întreg? Petreceți vara cu plăcere și folos: observați, cercetați și experimentați, selectați și fixați informația. Nu uitați de sănătate și siguranță!

CUPRINS

CAPITOLUL 2. Natura iarna (continuare)	3
Cum se formează gheața pe rezervoarele de apă.....	3
Cine este consumatorul	8
Cum se simt plantele iarna	13
Cum iernează insectele și peștii	16
Cum iernează păsările și animalele	18
Ce fel de necesități există	24
Care este beneficiul cunoștințelor	27
Trebuie oare să fim permanent buni	31
Poate oare calculatorul gândi	35
CAPITOLUL 3. Natura primăvara	40
Cum să recunoaștem primăvara	40
Cum este vremea primăvara	45
Cum să realizăm ceea ce ne-am pus în gând	48
Cum să devenim inventatori	52
Cum se simt plantele primăvara	56
Care insecte apar primele primăvara	59
Cum se schimbă viața în rezervoarele de apă primăvara	62
Cum să luăm o decizie	65
Care sunt sărbătorile primăverii	68
Cum întâmpină păsările primăvara	75
De ce păsările își fac cuiburi	78
Cine are nevoie de spațiu personal	84
Ce schimbări au loc în viața animalelor primăvara	88
De ce trebuie să ocrotim mediul ambiant	92
CAPITOLUL 4. Natura vara	98
Cu ce începe vara	98
Ce însemnătate au cărțile	103
Ce forme are suprafața pământului	108
Există oare taine subterane	110
<i>Lucrare practică.</i> De cunoaștere a rocilor sedimentare din ținutul natal și particularitățile lor	113

Cum se formează solul	114
Din care pomușoare este colierul	118
Care sunt preocupările animalelor vara	122
<i>Proiect</i> «Cine locuiește în buturuga bătrână»	125
Unde călătorește scrisoarea electronică	126
De ce natura are nevoie de ocrotire	131
Care sunt însărcinările noastre în timpul verii	136

Навчальне видання

ГІЛЬБЕРГ Тетяна Георгіївна
ТАРНАВСЬКА Світлана Степанівна
ПАВИЧ Ніна Миколаївна

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

**Підручник для 2 класу з навчанням румунською мовою
закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах)**

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за державні кошти. Продаж заборонено

Переклад з української мови
Перекладач *Кирчу Оксана Георгіївна*

Румунською мовою

Обкладинка, макет, художнє оформлення, комп'ютерна обробка
ілюстрацій *Юлії Куш.* Редактор *Іван Божеску.* Коректор *Марінела Кирчул*

Формат 70×100/16. Ум. друк. арк. 11,664. Обл.-вид. арк. 10,53.
Тираж 2301 пр. Зам. № 53П

Державне підприємство «Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»
79008 Львів, вул. Галицька, 21

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4826 від 31.12.2014
www.svit.gov.ua; e-mail: office@svit.gov.ua, svit_vydav@ukr.net

Друк ТДВ «Патент»
88006 м. Ужгород, вул. Гагаріна, 101
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4078 від 31.05.2011